

Δοκίμιο του Κώστα Λαλιώτη για το Άγιον Όρος και την Αθωνική Πολιτεία

[/ Αγιορείτικα](#)

Ο Κώστας Λαλιώτης γράφει ένα εκτενές δοκίμιο σε τέσσερα μέρη για το Άγιο Όρος και τη σημασία του, το πολιτιστικό - οικολογικό του απόθεμα, ενώ καταθέτει και την πρότασή του για την ανασυγκρότηση της περιοχής.

Το δοκίμιο είναι σπονδυλωτό και περιλαμβάνει 4 ξεχωριστές αλλά επικαλυπτόμενες Θεματικές Ενότητες, που φέρουν τους εξής τίτλους:

Α. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ: «Κιβωτός και Σύμβολο της Ορθοδοξίας» για τον Ελληνισμό και τον Κόσμο

Β. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ: «Οικιστικό - Πολιτισμικό Απόθεμα» για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Οικουμένη

Γ. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ: «Οικολογικό Απόθεμα» για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Οικουμένη

Δ. ΟΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ: Άθως Ι - Άθως ΙΙ - Άθως ΙΙΙ - Άθως + (plus)

Όπως σημειώνει ο συγγραφέας, το δοκίμιο έχει αναφορές σε πολλά Πρόσωπα, αλλά συμβολικά - ως οφειλόμενος φόρος τιμής και μνήμης - είναι αφιερωμένο στον αείμνηστο Ανδρέα Παπανδρέου, στον αείμνηστο Κωστή Μοσκώφ, στον αείμνηστο Γέροντα Βασίλειο Γοντικάκη, στον αείμνηστο Αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο και στον αείμνηστο Διονύση Σαββόπουλο.

Διαβάστε το δοκίμιο στον σύνδεσμο: [ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ: ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ](#)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ:

Ιούλιος 2026

Α. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

«Σύμβολο και Κιβωτός της Ορθοδοξίας»

για τον Ελληνισμό και τον Κόσμο

1. Το «Θεοσκέπαστο και Χριστοφρούρητο» Άγιον Όρος, το «Περιβόλι της Παναγίας» κυρίως με τις κοινοβιακές αλλά και τις ιδιόρρυθμες ασκητικές δομές τού Μοναχισμού, μέσα στο δικό του οριοθετημένο χώρο και χρόνο, κατοχυρώνει αδιαμφισβήτητα και διαχρονικά ένα Άβατο συμβολικό και πραγματικό. Αναδεικνύει ένα Λίκνο, με θρησκευτική αναζήτηση, με θεϊκή ενόραση, με φιλοσοφικό στοχασμό, με εναργή γνώση και ζώσα μνήμη, συνυφασμένο με την Ορθοδοξία και τον Ελληνισμό, με τον Πολιτισμό και το Περιβάλλον.

- Άγιον Όρος, Αθωνική Πολιτεία.**

Τέσσερις Λέξεις άρρηκτα δεμένες με ανεξίτηλα ίχνη στο χώρο και το χρόνο, που

παραπέμπουν με τη μοναδική μακραίωνη παράδοσή τους και με την ανεπανάληπτη εξέλιξή τους στην αναζήτηση της αλήθειας και του νοήματος της ζωής των ανθρώπων σύμφωνα με τις αρχές, τις παραδοχές, τις αξίες και τους κανόνες του Χριστιανισμού στην Ορθόδοξη έκφρασή του.

Τέσσερις Λέξεις, που σηματοδοτούν άνεα την ιερότητα ενός τόπου, ενός τοπίου απείρου φυσικού κάλλους και ενός μοναδικού οικιστικού αρχιτεκτονικού συνόλου ευλογημένου από το ΘΕΟ, προικισμένου από τη ΦΥΣΗ και την Ανθρώπινη δημιουργία, εξαγνισμένου με την πίστη, την άσκηση, την προσευχή, την κατάθεση ψυχής και τη στάση ζωής των Μοναχών και των Ασκητών.

Η αναφορά αφορά και τις 20 Ιερές Μονές και κάθε μία ξεχωριστά.

Έτσι το όνομα κάθε Μονής μπορεί ισοδύναμα και αθροιστικά να σηματοδοτήσει ως πρόσθετο διακριτό τοπόσημο και ως ιστορικό ορόσημο τους συνειρμούς των Λέξεων Άγιον Όρος – Αθωνική Πολιτεία.

2. Ας πιάσουμε το νήμα της Ιστορίας για να ανιχνεύσουμε τους χρόνους της γέννησης και της εξέλιξης της Μοναστικής Ζωής στον Άθω.

Η ίδρυση των Ιερών Κοινοβίων στο Άγιον Όρος ξεκινά από τον 10ο αιώνα.

Η πρώτη Ιερά Μονή που ιδρύθηκε, από τον Όσιο – Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, ως πρωτόκτιστη Μονή και «μήτρα» του Κοινοβιακού Μοναχισμού, ήταν η Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας το 963 μ.Χ..

Κατ' αντιστοιχία κάθε Ιερά Μονή έχει ξεχωριστά τη δική της ιδρυτική χρονολογία, με τη δική της διαχρονική εξέλιξη, με τη δική της ιδιαίτερη συμβολή στην υπερ-χιλιόχρονη διαδρομή του Αγίου Όρους και της Αθωνικής Πολιτείας.

Οι περισσότερες Ιερές Μονές του Αγίου Όρους ιδρύθηκαν με συνδρομή και άλλες φορές με απόφαση – εντολή Βυζαντινών Αυτοκρατόρων και Πατριαρχών ή άλλων Επιφανών Χριστιανών Ηγεμόνων και Αξιωματούχων.

3. Το Άγιον Όρος εντάσσεται οργανικά στην Ελληνική Επικράτεια, ως Αυτοδιοίκητη μοναστική Αθωνική Πολιτεία με δικό της Καταστατικό Χάρτη, με δική της δομή και δημοκρατική λειτουργία.

Αποτελείται από τα Κτιριακά συγκροτήματα - μνημεία των 20 Ιερών Μονών, τις 12 Σκήτες και τα 500 περίπου Μετόχια, Καθίσματα, Ησυχαστήρια, Καλύβες, Κελιά με συγκεκριμένη κατανομή και αναφορά σε κάθε Μονή ξεχωριστά.

- Σε αυτά τα αλληλοεξαρτώμενα Κτιριακά σύνολα οι Μοναχοί και οι Ασκητές κοινοβιούν, ασκούνται, ιερουργούν και προσεύχονται, υπηρετούν δια βίου με το Λόγο, τους Ψαλμούς και την ηχώ της σιωπής τους, δημιουργούν με καταμερισμό εργασίας, ζουν με κοινοτισμό και συνείδηση, στις Αυτοδιοικούμενες Μοναστικές Κοινότητές τους.

Οι Αδελφότητες στο Αγιώνυμον Όρος, στον Ιερό Χώρο της Οδηγήτριας Θεοτόκου ως «Αγαπητοί εν Χριστώ Αδελφοί», εκφράζουν με έναν αυθεντικό και στρατευμένο τρόπο ζωής κάθε μέρα και κάθε νύχτα, τελετουργικά και νοερά, με ευλάβεια την ακράδαντη Τριαδική πίστη τους στον Θεό – Δημιουργό, στο φωτεινό Άγιον Πνεύμα και στο φωτο-στεφανωμένο Πρόσωπο του Ιησού Χριστού, κηρύσσοντας το Λόγο του παντού και στους πάντες.

Αυτές οι Κοινότητες, που αποτελούν την έκφραση της πρωτότυπης και της ιδιότυπης Αθωνικής Πολιτείας και μιας ιδιοπρόσωπης Κοινωνίας, είναι θεματοφύλακες μιας μακραίωνης θρησκευτικής ζωντανής και εμπλουτισμένης παράδοσης, μιας ανεπανάληπτης και αδιατάρακτης πολιτισμικής και οικολογικής συνέχειας.

Σε αυτά τα Κτιριακά σύνολα βρίσκουν στέγη και τροφή οι απασχολούμενοι σε διάφορες εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και προστασίας των κτιρίων, των κειμηλίων και του Φυσικού Περιβάλλοντος.

- Σε αυτά τα Κτιριακά σύνολα κάθε χρόνο φιλοξενούνται οι 100δες χιλιάδες προσκυνητές και επισκέπτες, οι οποίοι θέλουν μέσα σε συνθήκες μυσταγωγίας, διαλογισμού και νοερού αυτοπροσδιορισμού:
- να νοιώσουν με την πίστη τους πιο κοντά στην Ορθοδοξία, και τον Χριστιανισμό, στον ΔΗΜΙΟΥΡΓΟ – ΘΕΟ, εγγυητή της αρμονίας του Σύμπαντος και του Κόσμου,
- να νιώσουν το μυστήριο, το δέος και τη «μαγεία» του ΑΛΛΟΥ (της ΦΥΣΗΣ), να νοιώσουν την αιώνια συμβίωση του Ανθρώπου, με αρμονία και ειρήνη με το ΑΛΛΟ, (με το Φυσικό Οικοσύστημα),
- να συνομιλήσουν, γνήσια και χωρίς περισπασμούς, με τον «βαθύτερο» εαυτό τους, να επικοινωνήσουν υπαρξιακά και πνευματικά, να ταυτιστούν ψυχικά και αξιακά με τους ΑΛΛΟΥΣ (τους ΣΥΝ – ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ) συνάπτοντας ένα ιδεατό συμβόλαιο αλληλεγγύης και συνταύτισης.

4. Στο επιβλητικό και συνάμα υποβλητικό Άγιον Όρος οι 100δες χιλιάδες προσκυνητές, επισκέπτες, οδοιπόροι και περιηγητές, μετέχοντας ή παρακολουθώντας τις Θρησκευτικές Λειτουργίες – Τελετουργίες, τον όρθρο και

τον εσπερινό, τις Άγιες Αγρυπνίες, τις Ακολουθίες και τους Χαιρετισμούς, ακούγοντας τους Ύμνους - Υμνωδίες, τους Ψαλμούς - Ψαλμωδίες και τα Κηρύγματα του Ευαγγελίου με το ηχόχρωμα, την τονικότητα και τους Βυζαντινούς εναρμόνιους ρυθμούς και συμβιώνοντας με το Μοναχικό - Ασκητικό φρόνημα της Ορθόδοξης παράδοσης, αποκτούν ένα ξεχωριστό, ανεπανάληπτο, μοναδικό θρησκευτικό - πνευματικό βίωμα.

Ανακαλύπτουν την πανανθρώπινη γήινη Κλίμακα σεβασμού, αγάπης, ειρήνης και συν-αλληλίας προς το Άλλο και τους Άλλους. Ανακαλύπτουν τη χθόνια ρίζα και την ταπεινότητα του Ανθρώπου ταυτογχρόνως με την ουράνια Κλίμακα, με τη Θεία φώτιση και τη χάρη του Δημιουργού.

- Μέσα σε αυτή την «ένθεη κατάσταση» μέθεξης και κατάνυξης, μύησης και έκστασης οι Πιστοί και οι Θρησκευόμενοι ριζώνουν, ενισχύουν, εμπλουτίζουν και ανανεώνουν την πίστη τους με την υπερφυσική και ελπιδοφόρα δύναμή της.

Οι «Α-γνωστικιστές» αισθάνονται κάποιες ρωγμές στις απόλυτες βεβαιότητες, κάποια νέα και διαφορετικά σκιρτήματα στις φιλοσοφικές τους σκέψεις, θεωρήσεις και αναζητήσεις, για το βαθύτερο ανθρώπινο «είναι» σε σχέση με το επίπλαστο «φαίνεσθαι». Αισθάνονται νέα και διαφορετικά σκιρτήματα για τις αρχές, τις αξίες, το περιεχόμενο, τις ιεραρχήσεις της ζωής των Ανθρώπων ως Προσώπων με συμμετοχή και αναφορά σε συλλογικές βιωματικές Κοινότητες και Κοινωνίες συνοχής, αλληλεγγύης και συνευθύνης και όχι ως «Εγωπαθών» μεμονωμένων ατόμων ξεκομμένων από τους Άλλους, χωρίς καμμία σχέση με το «Εμείς», δίχως δεσμούς με τις Κοινότητές τους και τις Κοινωνίες τους.

Προβάλλει ως μεγάλη ευχή, μετά λόγου γνώσεως και αλήθειας, αυτό το βίωμα και αυτό το σκίρτημα ως απόσταγμα ζωής, ψυχικής και πνευματικής ανάτασης, να αξιωθούν να το αισθανθούν όλοι οι άνθρωποι Πιστοί και μη, Θρησκευόμενοι και μη.

«ΑΞΙΑ ΕΣΤΙ» για κάθε άνθρωπο αυτή η ανεπανάληπτη εμπειρία της ονομαζόμενης «.... Θέωσης....» ως αναζήτηση, επικοινωνία και ταύτιση με τον «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Δημιουργό του σύμπαντος και του Κόσμου.

- Στο Άγιον Όρος, στην Αθωνική Πολιτεία, στις 20 Ιερές Μονές, συνολικά και κατά αντιστοιχία σε κάθε Μονή ξεχωριστά εμπεδώνεται, διαχρονικά από τους Ορθόδοξους Ασκητές και Μοναχούς, η σχέση του Ανθρώπου με το Θεό, η σχέση του Ανθρώπου με τον Συν-Ανθρωπο και τον Χριστιανισμό, η σχέση του Ανθρώπου με τη Φύση, η

σχέση του Ανθρώπου με τον Πολιτισμό.

Αυτή η σχέση εμπεδώνεται με διαχρονική υπόσταση και μοναδική έκφραση με τους πιο γνήσιους αλλά και ακραίους όρους πίστης, αυτογνωσίας, ευαισθησίας, ταπείνωσης, αλήθειας, ευθύνης και ελευθερίας, με όρους υπαρξιακής γνώσης, κοινοβιακής ζωής, μεγάλης θέλησης και ισχυρής ελπίδας.

5. Όλες οι προηγούμενες αναφορές και περιγραφές για το Άγιον Όρος συμπυκνώνονται και επικυρώνονται με θρησκευτική, στοχαστική και παιδαγωγική διαύγεια στο μεστό λόγο του Παναγιώτατου Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου.

- Παραθέτω με σεβασμό αυτούσια τον ευλογημένο λόγο με τις σημαίνουσες θεόπνευστες λέξεις του Ποιμενάρχη της Ορθοδοξίας:**

«.... Αι Ιεραί Μοναί είναι τόποι ολικής αφιερώσεως και αφοσιώσεως εις τον Θεόν, υπακοής και ταπεινώσεως, προσευχής και αγιωσύνης.

Οι Μοναχοί είναι «μάρτυρες της όγδοης ημέρας», διασώζουν «την αίσθηση κατευθύνσεως προς τα Έσχατα» εντός της Εκκλησίας, αρνούνται την «εξοικείωση» με τον Κόσμον και «δεν αφήνουν την Εκκλησία να βολευτεί στον Κόσμο και να εκκοσμικευθεί...».

«.... Δικαίως σεμνύνεται το Αγίώνυμον Όρος δια τους γενναιόφρονας Μοναστάς, τους Κυρηναίους του Σταυρού τού Κυρίου και ευλάλους Κήρυκες της Αναστάσεως Αυτού, τους πλήρεις θεογνωσίας και ανθρωπογνωσίας ασκητάς, τους αδιαλείπτως υμνούντας και θαυμάζοντας το υπέρ πάν όνομα του Θεού της αγάπης.

Είναι χαρακτηριστικόν, ότι εις τας συγχρόνους εκκοσμικευμένας κοινωνίας, αι Ιεραί Μοναί είναι πόλος έλξεως και καταφυγή δι' αναριθμήτους ανθρώπους, ότι κρατούν ανοικτήν την πύλην του Ουρανού...».

«.... Η Ορθόδοξος ημών Παράδοσις είναι ταμιευτήρ υψηλών αξιών, εμπνέει, αποκαλύπτει την αλήθειαν των πραγμάτων, οδηγεί εις δημιουργικήν κατάφασιν της ζωής.

«Το Ναι στον Θεό δεν σημαίνει Όχι στον Κόσμο και τη ζωή». Είναι αδιανόητο, ο άνθρωπος, ο «πλεκτός εξ αμφοτέρων, ουρανίων χθονίων τε», ο «επίγειος και ουράνιος», ο «πρόσκαιρος και αθάνατος», το κατά χάριν «Θεούμενον ζών» να είναι παθητικός, εσωστρεφής και κλειστός.».

6. Η Μοναστική Πολιτεία του Άθω και όλες οι εξέχουσες Ιερές Μονές, πάνω από 10 αιώνες, συμβολίζουν και εκπροσωπούν όχι μόνον για τους Χριστιανούς αλλά και για όλο τον κόσμο, ένα μοναδικό και

αναντικατάστατο «κεκτημένο» ανάμεσα στο ανθρώπινο, το φυσικό και το υπερφυσικό.

Συμβολίζουν και εκπροσωπούν ένα συμβόλαιο επικοινωνίας και συνύπαρξης του Θεού, της Φύσης και του Ανθρώπου μέσα από την πιο αρμονική, γόνιμη και δημιουργική σχέση.

- Η περίκλειστη και οριοθετημένη Χερσόνησος του ΑΘΩ έχει το δικό της μοναδικό αποτύπωμα στη Συμπαντική - Πλανητική αιωνιότητα, στην Αρχαιοελληνική, Ελληνιστική, Βυζαντινή, Μετα-Βυζαντινή αιωνιότητα, στην Πολιτισμική και Ιστορική αιωνιότητα, στη Θρησκευτική και Ορθόδοξη Χριστιανική αιωνιότητα.

Αυτές οι αιωνιότητες στον «Α-χρονο Χρόνο» και την αδιάκοπη ροή του, έχουν μία αδιατάρακτη συνέχεια με αλληλοδιαδοχή, αλληλοεπίδραση και αλληλοτροφοδότηση. Αυτές οι αιωνιότητες αλληλοπροσδιορίζονται και αλληλοσυμπληρώνονται μέσα από μια ασταμάτητη γόνιμη συνομιλία.

- Στο Άγιον Όρος ο «Α-χρονος Χρόνος» με την αιωνιότητά του συνομιλεί, συνυπάρχει και συνυφαίνεται με τον «Α-τοπο Τόπο», με τις αδιασάλευτες ταυτότητες, ισορροπίες και αρμονίες των οικοσυστημάτων και των οικιστικών συνόλων, με τις αφιερωμένες στο Θεό - Δημιουργό Μοναστικές Κοινότητες.

Αυτό το συναπάντημα του Χρόνου, του Τόπου και του Ανθρώπου (με τους Μοναστές - Ασκητές) ως αλληλένδετη παράσταση και αναπαράσταση κοινοβιακής και ασκητικής ζωής, πίστης και προσευχής, αναζήτησης και στοχασμού δεν εκπροσωπεί μία Ουτοπία. Αντιθέτως ταυτίζεται με μία διαχρονική, βιωματική πνευματική κατάσταση, μία ζώσα και παλλόμενη μνήμη, μια ζώσα τελετουργική - θρησκευτική - πολιτισμική πραγματικότητα, που εξακοντίζεται και εγγράφεται μέσα στους αιώνες στο βαθύτατο παρελθόν ως παράδοση και στο απώτατο μέλλον ως ελπίδα.

- «Άξια Εστί» η απόδραση από τον στιγμιαίο και τον εφήμερο χρόνο και από τον ευμετάβολο τόπο της συμβατικής και απρόσωπης εγκόσμιας καθημερινότητας. «Άξιοι Εστί» οι δραπετές από τις φυλακές των άγονων εμμονών για τα περιττά και των ματαιόδοξων επιδόσεων της συμβατικής ζωής ως ελεύθεροι, ταπεινοί, συμμετοχοί και δημιουργοί των αιώνιων αναζητήσεων και κατακτήσεων.

7. Τη γεωφυσική, πολιτισμική και θρησκευτική σκυτάλη αυτής της αέναης διαδρομής του ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ στον αιώνιο «Α-χρονο Χρόνο» και «Α-τοπο Τόπο» τα τελευταία 1.000 χρόνια, τους τελευταίους 10 αιώνες, την κρατάει επάξια η Ορθοδοξία με τον Μοναχισμό και τον Ασκητισμό, με την

Παράδοση και τη Δημιουργία, με το Λόγο και τη Σιωπή της Αθωνικής Πολιτείας.

- Είναι πασιφανές **Γιατί** στο Άγιον Όρος υπάρχει το άσβεστο φως με συνεχή ακτινοβολία.

Γιατί θεωρείται ένα διαχρονικό Σύμβολο πίστης, μία «Κιβωτός της Ορθοδοξίας», ένα «διαχρονικό πολιτισμικό και οικολογικό Απόθεμα».

Γιατί έχει κατοχυρωθεί ως πνευματική πρωτεύουσα με αδιάκοπη συνέχεια μιας μακραίωνης παράδοσης, ως το Πανορθόδοξο Μοναχικό Κέντρο με Οικουμενική αναφορά, αναγνώριση και καταξίωση.

Γιατί αποτελεί ένα μοναδικό κέντρο αναφοράς για τα Πανορθόδοξα – Οικουμενικά δίκτυα των Πιστών Χριστιανών (Ορθοδόξων και άλλων δογμάτων) καθώς και για τα δίκτυα του Ελληνισμού και του Φιλελληνισμού σε κάθε γωνιά του Κόσμου.

- Όλες οι Μονές και καθεμία ξεχωριστά με τη μακραίωνη διαδρομή τους, με τον Βίο και την Πολιτεία τους, με την αφοσίωση, την πίστη και τα έργα των Γερόντων και των Μοναχών τους ως μια «Μικρογραφία» του Όρους δίνει αναμφίβολα τη δική τους αξιόπιστη απάντηση στα παραπάνω **Γιατί**.

B. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

«Οικιστικό - Πολιτισμικό Απόθεμα»

για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Οικουμένη

1. Οι Ιερές Μονές του Αγίου Όρους ως υποβλητικά και εντυπωσιακά, μεγαλόπρεπα και μοναδικά κτιριακά συγκροτήματα, ως ενιαία σύνολα με ιδιαίτερη φυσιογνωμία, αποτελούν το σημαντικότερο και ακέραιο δείγμα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχιτεκτονικής.

Αυτά τα υπέροχα οικιστικά σύνολα συνθέτουν μια ανεπανάληπτη ζωντανή πολιτισμική κληρονομιά, συγκεντρωμένη σε ένα συγκεκριμένο χώρο.

- Οι χώροι Λατρείαςως μοναδικά και διατηρητέα μνημεία, με τα έργα τέχνης των Ιερών Μονών (.... Αγιογραφίες, εικόνες, τοιχογραφίες, ξυλόγλυπτα, μαρμαρόγλυπτα, ψηφιδωτά, κεραμικά) και με τα πολύτιμα ιερά σκεύη και κειμήλιά τους, οι Βιβλιοθήκες των Ιερών Μονών ως Θησαυροφυλάκια ιστορικής γνώσης, αναφοράς και μνήμης, τα ιστορικά Χειρόγραφα και τα σπάνια Βιβλία (Αρχέτυπα και Παλαίτυπα), με τους Κώδικες, τις σπάνιες Περγαμηνές και τους Χάρτες, με τα Αρχιτεκτονικά σχέδια, τις συλλογές Νομισμάτων, Γραμματοσήμων και Φωτογραφιών, **ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ** διαχρονικά το Άγιον

Όρος μία μοναδική θρησκευτική και πνευματική εστία, μία ζωντανή κοιτίδα πολιτισμού, γνώσης και ζώσας μνήμης με προβολή στο παρόν και το μέλλον.

2. Όπως έχει περιγράψει με αναλυτική ακρίβεια ο Πλούταρχος Θεοχαρίδης, ως διακεκριμένος Επιστήμονας για τη Βυζαντινή - Μετα-Βυζαντινή Αρχιτεκτονική, και ως γνώστης, ερευνητής και αναστηλωτής του Αγίου Όρους, η Αρχιτεκτονική της Αθωνικής Πολιτείας καλύπτει όλες τις πτυχές του οργανωμένου Μοναχικού βίου, από τη λατρεία έως την καθημερινή διαβίωση, τα διακονήματα και την άμυνα.

Μέσα από την εξέλιξη αυτής της Αρχιτεκτονικής παράδοσης έχει δημιουργηθεί και διατηρείται ένας τεράστιος Οικιστικός πλούτος, με Ναούς και Κτίσματα κάθε είδους, (είτε στα μεγάλα συγκροτήματα, είτε στα μικρά ασκητήρια), με σπάνιο ευφάνταστο σχεδιασμό, με γήινα πολύτιμα υλικά, που φωτίζει άγνωστες πτυχές στην Ιστορία της Αρχιτεκτονικής, Τεχνικής και Τέχνης.

- Οι Ναοί και τα άλλα κτίρια που υπηρετούν τη λατρεία (.... μεγαλοπρεπείς Ναοί, Εκκλησίες, Κωδωνοστάσια, Τράπεζες, Σκήτες, Κελιά) αντιπροσωπεύουν λαμπρά δείγματα βυζαντινής και μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής, που επηρέασαν για αιώνες την ορθόδοξη μνημειακή αρχιτεκτονική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η ευρύτατη εξάπλωση τού αρχιτεκτονικού τύπου του μεγάλου Ναού, του λεγόμενου «Αθωνικού».
- Οι Ιερές Μονές, εκτός από τους Ναούς και τους χώρους τελετουργίας και προσευχής, συμπληρώνονται με τα ενιαία οικιστικά συγκροτήματά τους και με τις συναρτημένες υποστηρικτικές υποδομές τους.

Σταδιακά και εξελικτικά έχει αναπτυχθεί μία εκπληκτικά αλληλο-εξαρτώμενη ποικιλία κτιρίων για την εξυπηρέτηση των αναγκών του καθημερινού βίου, όπως Βιβλιοθήκες, Μουσεία και Θησαυροφυλάκια, πτέρυγες Κατοικίας και Φιλοξενίας, Κτίρια διακονημάτων, νοσοκομεία, μαγειρεία, ειδικά αποθηκευτικά κτίρια, ειδικά εργαστήρια, αμυντικές περιφράξεις, υποδομές φυσικής προστασίας.

- **Η Αγιορείτικη Αρχιτεκτονική αναπτύχθηκε μέσα στα γόνιμα ιστορικά πλαίσια όπως αυτά διαμορφώνονται με τις άμεσες και στενές σχέσεις του Αγίου Όρους με ολόκληρο τον Ορθόδοξο κόσμο. Αυτοκράτορες και Ηγεμόνες, Πατριάρχες και Ιεράρχες υπήρξαν οι κύριοι δωρητές - χορηγοί των έργων, τα οποία σχεδιάσθηκαν και υλοποιήθηκαν από θεόπνευστους άριστους Αρχιτέκτονες, Αγιογράφους, Καλλιτέχνες, Επιστήμονες, Τεχνικούς, Μάστορες και Εργαζόμενους.**
- Δικαιολογημένα το Άγιον Όρος έχει αναδειχτεί σε έναν πόλο έλξης διεθνούς

ενδιαφέροντος μέσα σε ένα πρωτόγνωρο και αιώνιο Πολιτισμικό και Οικολογικό Απόθεμα.

Η ίδρυση και η μακραίωνη ιστορική διαδρομή κάθε Ιεράς Μονής, είναι μία τρανή απόδειξη, που αποκαλύπτει την αλήθεια όλων αυτών των αναφορών και περιγραφών.

3. Στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης «Θεσσαλονίκη 1997», οργανώθηκε μία εκπληκτική και ανεπανάληπτη Έκθεση με τίτλο «ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ του ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ», με ευθύνη και συνεργασία της Ιεράς Κοινότητας, του Υπουργείου Πολιτισμού και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Οι πάντες, Έλληνες και Ευρωπαίοι, επισκέπτες, δημοσιογράφοι, κριτικοί και επιστήμονες, έμειναν ενεοί και έκθαμβοι από τον πλούτο, τη μοναδικότητα και τη διαχρονικότητα των Θρησκευτικών και Πολιτισμικών Εκθεμάτων, που δίδουν αίγλη και ακτινοβολία στη διαδρομή της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού.

- Αξίζει να καταθέσω την εμπειρία μου για το σχεδιασμό αυτής της Έκθεσης, που είχε ως προϋπόθεση την έξοδο των «Θησαυρών» από τα όρια της Αθωνικής Πολιτείας για πρώτη (.... ίσως και μοναδική....) φορά.

Αναπαριστώ στη μνήμη μου τις πολύωρες συναντήσεις και τις έντονες συζητήσεις των Εκπροσώπων της Ελληνικής Πολιτείας (Κ.Λαλιώτης ως Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ε.Βενιζέλος ως Υπουργός Πολιτισμού), με τους Εκπροσώπους της Ιεράς Κοινότητας. Κοινός σκοπός μας ήταν να ξεπεραστούν οι δικαιολογημένες φοβίες, αναστολές, επιφυλάξεις και αρνήσεις τόσο για την «Έξοδο» των «Θησαυρών» από το Άγιον Όρος για λόγους αρχής, όσο και για τις απόλυτες εγγυήσεις για την ασφάλεια, για την προστασία και για την επιστροφή τους. Ευτυχώς τα πάντα εξελίχθηκαν ομαλά και σύμφωνα με τις θετικές προβλέψεις μας.

Τέλος καλό όλα καλά, γιατί εκ των υστέρων κατά γενική ομολογία άξιζε για πρώτη φορά η οργανωμένη «Έξοδος» και η συνολική προβολή των «Θησαυρών» από την Ιερή Εστία τους στη «Συμβασιλεύουσα» Θεσσαλονίκη.

- Αυτή η μοναδική Έκθεση με τους συνοδευτικούς «Τόμους - Λευκώματα» των Ιερών Μονών τεκμηρίωσε και εμπέδωσε την παραδοχή και την ομολογία, ότι το Άγιον Όρος αποτελεί μία «Κιβωτό της Ορθοδοξίας», ένα «οικιστικό και πολιτισμικό απόθεμα» για τον

Χριστιανισμό και τον Ελληνισμό, για την Ευρώπη και την Οικουμένη.

Αυτή η «Έκθεση» δικαίωσε απολύτως την απόφαση της UNESCO (άνοιξη 1988) να κατοχυρωθεί το Άγιο Όρος και η Αθωνική Πολιτεία ως μοναδικό «Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς».

- **Νοιώθω την ανάγκη να επισημάνω και να θυμίσω τους εξαιρετικούς «Τόμους - Λευκώματα» πολλών Ιερών Μονών, που καλύπτουν ιστορικά τη διαχρονική εξέλιξη της κάθε Μονής και εκθέτουν τον Ορθόδοξο Πολιτισμικό - Εικονογραφικό πλούτο της με τις υπογραφές έγκυρων Επιστημόνων, Ιστορικών και Βυζαντινολόγων.**

4. Η Έκθεση «ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ» στη Θεσσαλονίκη το 1997,
ως κορυφαίο και αξεπέραστο πολιτισμικό γεγονός, με Εθνική, Ευρωπαϊκή και Διεθνή εμβέλεια, απήχηση και ακτινοβολία, έδωσε το έναυσμα και τη δυναμική ώθηση σε σκέψεις, επιλογές και χρηματοδοτικές δεσμεύσεις για ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο καταγραφής και ανάδειξης αυτού του ανεκτίμητου πλούτου, αυτού του πρωτόγνωρου συμβολικού κεφαλαίου.

Για ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο με συγκεκριμένους στόχους να συντηρηθούν, να προστατευτούν και να ταξινομηθούν θεματικά, να τεκμηριωθούν και να προβληθούν με Επιστημονικό συστηματικό τρόπο, με σύγχρονα τεχνικά και τεχνολογικά μέσα όλοι οι πολύτιμοι και ανεκτίμητοι **«Θησαυροί του Αγίου Όρους»** τόσο εις το σύνολό τους, όσο και σε κάθε Ιερά Μονή ξεχωριστά.

Βεβαίως, μέχρι τότε ορισμένες Μονές, σε συνεργασία με το Κέντρο Διατήρησης Αθωνικής Κληρονομιάς (ΚΕ.Δ.Α.Κ.), είχαν προσπαθήσει μεμονωμένα να κάνουν, προς την κατεύθυνση αυτή, ορισμένα πρώτα αξιοσημείωτα αλλά κατ' ανάγκη μικρά, ασυνεχή και ασύνδετα βήματα.

- Μετά από πολύχρονες και πολύμοχθες προσπάθειες αυτό το μεγαλόπνοο Πρόγραμμα γίνεται βήμα με βήμα, χρόνο με χρόνο πραγματικότητα, δίνοντας νόημα, περιεχόμενο και αξία στη μοναδικότητα του ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ως **«Κιβωτό της Ορθοδοξίας»**, ως **«Πολιτισμικό και Οικολογικό Απόθεμα»**, ως **διαχρονικό λίκνο της Ελληνικής Γλώσσας**, με την Οικουμενική της εμβέλεια.

Με τις ευλογίες του Θεού διορατικοί και αφιερωμένοι Γέροντες και Πατέρες μαζί με εμπνευσμένους και πιστούς Επιστήμονες αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες παραδίδουν χρόνο με το χρόνο, ως «μικρό Θαύμα», την **«ΑΘΩΝΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟ»**.

5. Η «ΑΘΩΝΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ» με Ψηφιακή Πύλη την Κεντρική Ιστοσελίδα της (Portal) «www.mountathos.org», περιγράφει τον «πολιτισμικό πλούτο» του Αγίου Όρους συνοπτικά και ενδεικτικά με τις εξής αναφορές:

- η μεγαλύτερη Συλλογή Ελληνικών (κατά προσέγγιση 15.000 από τον 4ο - 10ο αιώνα) Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Εγγράφων στον Κόσμο
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Ελληνικών Χειρόγραφων και Κωδίκων» στον Κόσμο
- η μεγαλύτερη συγκέντρωση «Φορητών Εικόνων» στον Κόσμο (πάνω από 15.000 εικόνες)
- μία από τις μεγαλύτερες πυκνότητες «Τοιχογραφημένων Συνόλων» στον Κόσμο (100.000 τ.μ.)
- ο μεγαλύτερος όγκος διατηρητέων Αρχιτεκτονικών Οικιστικών Συνόλων και Ιστορικών Μνημείων στην Ελλάδα σε μια ενιαία χωρική ενότητα
- η μεγαλύτερη «Συλλογή αντικειμένων Μεταλλοτεχνίας και Ξυλογλυπτικής» στην Ελλάδα
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Χαρακτικών» στην Ελλάδα
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Ρωσικών Εγγράφων» εκτός Ρωσίας
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Οθωμανικών Εγγράφων» εκτός Τουρκίας
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Ρουμανικών Εγγράφων» εκτός Ρουμανίας
- μία από τις σημαντικότερες «Συλλογές Εκκλησιαστικών Υφασμάτων» της Ορθόδοξης Εκκλησίας (ως υφασμάτινα και κεντητά έργα τέχνης)
- μία από τις σημαντικότερες «Συλλογές παλαιών Εντύπων - Βιβλίων» στην Ελλάδα (αρχέτυπα με παλαίτυπα)
- η μεγαλύτερη «Συλλογή Κεραμικών» (Ιζνίκ - Κιουτάχειας) στην Ελλάδα
- μία από τις μεγαλύτερες «Συλλογές παλαιών Φωτογραφιών και Φωτογραφικών Πλακών» στην Ελλάδα.
- Σίγουρα οι προηγούμενες συνοπτικές περιγραφές και ενδεικτικές αναφορές στους καταγεγραμμένους Θησαυρούς, στον απaráμιλλο «Πολιτισμικό Πλούτο» του ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ τροφοδοτούν μία απολύτως δικαιολογημένη υπερηφάνεια για Όλους τους Ορθόδοξους πιστούς, για Όλους τους Έλληνες, για Όλους τους Πολίτες της Ευρώπης και του Κόσμου.

6. Είναι αναγκαίο και σκόπιμο να επισημανθεί με έμφαση, ότι η «ΑΘΩΝΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ» συμπυκνώνοντας τις δυνατότητες και τους ορίζοντες των Νέων Τεχνολογιών, επιτελεί με καταλυτικό τρόπο τον αναντικατάστατο ρόλο της. Με τη δυνητική προβολή της θέσης της στο Διαδίκτυο ανοιχτή προς όλους και όλες, κατοχυρώνει μία απρόσκοπτη πρόσβαση, μία ελκυστική και γόνιμη επίσκεψη στους πάντες (Χριστιανούς, πιστούς και μη Πιστούς όλων των Θρησκειών, Έλληνες, Ευρωπαίους και Πολίτες όλου του Κόσμου), που υπερβαίνει συμβολικά και

ουσιαστικά ακόμα και το «άβατο» για τις Γυναίκες.

- Το **ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ**, ως Ιερά Κοινότητα και ως άσβεστος φάρος της Ορθοδοξίας, πρέπει και μπορεί να παραμένει διαχρονικά αγέρωχο και γαλήνιο στην περικλειστη συμβολική και τελετουργική του παράδοση και τάξη.

Η σωστή χρήση των Νέων Τεχνολογιών δεν αποτελεί είτε μία κρυφή απόπειρα είτε ένα ύποπτο βήμα εκκοσμίκευσης.

Αντιθέτως οι Νέες Τεχνολογίες είναι ένα μέσο και μια δύναμη για να μπορεί η Αθωνική Πολιτεία να προβληθεί ως ένας Οικουμενικός Τόπος Ορθόδοξης πίστης και Κοινοβιακής Μοναστικής και Πνευματικής αναζήτησης ανοιχτός και διάφανος, προσιτός και προσβάσιμος στους πάντες, σε όλους και σε όλες σε κάθε γωνιά της γης. Χωρίς διαχωρισμούς και δίχως αποκλεισμούς σε φύλο και σε φυλή, σε ηλικία και σε χρώμα, σε θρησκευτικό δόγμα και σε φιλοσοφική - ιδεολογική - πολιτική στράτευση.

- Η **«ΑΘΩΝΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ»** με τον εμπλουτισμό της, με τις πολλαπλές συνέργειές της και κυρίως με την ολοκλήρωση των θεματικών της ενοτήτων συνολικά για το Άγιον Όρος και για κάθε Ιερά Μονή ξεχωριστά θα αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα τεράστιο κάτοπτρο για να αντικατοπτρίζει την ιστορία, τη ζώσα μνήμη και την πραγματικότητά τους, για να προβάλλει ένα μοναδικό, συμβολικό και οικουμενικό «γεωθρησκευτικό - γεωπολιτισμικό αποτύπωμα», ανοιχτό και διάφανο, προσιτό και προσβάσιμο στους πάντες σε κάθε γωνιά του Κόσμου.

Μπορεί να αποτελεί έναν μεγεθυντικό φακό για να απεικονίζει και να αναπαριστά εσαεί σε κάθε γωνιά της υφελίου σε όλους τους Ανθρώπους του πλανήτη μας, το μεγαλείο και τους Θησαυρούς ενός μοναδικού τόπου ευλογημένου από το Θεό, προικισμένου από τη Φύση και την ανθρώπινη δημιουργία, και διαχρονικά εξαγνισμένου με την πίστη, την άσκηση, την προσευχή, την κατάθεση ψυχής και τη στάση ζωής των Ορθόδοξων Χριστιανών Μοναχών και Ασκητών.

- Η **δυννητικά καταγεγραμμένη Ψηφιακή Βάση (DATA) Δεδομένων** (.... των «Θησαυρών», της Ορθόδοξης Χριστιανικής παράδοσης και της Ελληνικής Γλώσσας....) μαζί με την εξακτίνωσή της στο Διαδίκτυο μπορεί, μεταφορικά και κυριολεκτικά, χρόνο με το χρόνο να μετεξελιχθεί σε μια υπαρκτή, αναβλύζουσα αστείρευτη πηγή γνώσης, μνήμης και δημιουργίας, σε μία ζώσα και αειφόρο Ορθόδοξη, πνευματική και πολιτισμική οικολογική όαση.
- Μια **Μεγάλη Βάση Δεδομένων (MegaData)** για τους «Θησαυρούς» της Ορθόδοξης Χριστιανικής παράδοσης και κληρονομιάς, για τους

«πολιτισμικούς και οικολογικούς Θησαυρούς» της Χερσονήσου σε συνδυασμό με μια Μεγάλη Βάση Δεδομένων (MegaData) για το διαχρονικό πλούτο της Ελληνικής Γλώσσας ως καθιερωμένο «Μεγάλο Γλωσσικό Μοντέλο» μπορεί να μεταβάλλει το Άγιον Όρος από μία απειροελάχιστη «γεωγραφική κουκίδα» στον χάρτη της Ευρώπης, της Μεσογείου και του Πλανήτη σε μία μοναδική «άπειρη Χώρα» με υπαρκτή, κυρίαρχη οικουμενική αναγνώριση και αναφορά στους πλανήτες και τους αστερισμούς του Ψηφιακού Κόσμου.

Με αυτό τον τρόπο και με αυτά τα μέσα της σύγχρονης Τεχνολογίας το Άγιον Όρος και η Αθωνική Πολιτεία μπορεί να συμπυκνώσει έναν μοναδικό και διαχρονικά συμβολικό - άυλο πλούτο με γεωθρησκευτικό αποτύπωμα στα δίκτυα του Χριστιανισμού και των άλλων Θρησκειών, με γεωπολιτισμικό αποτύπωμα στο διάλογο, τη συσχέτιση και την αλληλεπίδραση των Πολιτισμών.

Γ. ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ - ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

«Οικολογικό Απόθεμα»

για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Οικουμένη

1. Το Άγιον Όρος και η Αθωνική Πολιτεία οριοθετείται ως η ανατολικότερη Χερσόνησος της Χαλκιδικής, με έκταση περίπου 350 τετραγωνικών χιλιομέτρων, που έχει ως κατάληξή της το Ακρωτήριο Νυμφαίο ή Ακρόθων.

Ως Χερσόνησος έχει περίπου μήκος 60 χλμ., κυμαινόμενο πλάτος 8 - 12 χιλιόμετρα, δαντελωτή ακτογραμμή περίπου 66 μίλια (38 μίλια προς το Αιγαίο και 28 μίλια προς το Σιγγιτικό κόλπο).

Γεωμορφολογικά προσδιορίζεται από την οροσειρά του Άθω (με σχήμα πυραμίδας - κώνου και ύψος 2033 μέτρα), το μεγάλο συναφές θαλάσσιο βάθος (περίπου 1000 μέτρα), συνδυάζοντας σε μια τόσο μικρή χωρική έκταση το χερσαίο μέγιστο ύψος με το μέγιστο θαλάσσιο βάθος (βάραθρο).

- Στην Αρχαία Ελλάδα, με την Ελληνική Μυθολογία να περιγράφει το συναρπαστικό ταξίδι του ανθρώπου μέσα στο χώρο και το χρόνο με αναφορές στην Θεογονία και την Κοσμογονία, αυτή η περιοχή ονοματισμένη ως «Ακτή» είχε τους δικούς της προσδιορισμούς στη Γιγαντομαχία, στον ΑΘΩ, στον Ποσειδώνα, στην Άρτεμις, στον**

Απόλλωνα και τη Δάφνη.

Ο Άθως με τη Χερσόνησό του είχε καθιερωθεί σε εκτεταμένες εκτάσεις του ως Ιερό Τέμενος - Άλσος της Αρτέμιδος με Ναούς και λατρευτικούς χώρους άβατο (τότε) για τους άνδρες. Είχε καθιερωθεί ως χώρος εξαγνισμού και αθωότητας ανθρώπων, χωρίς ποινή και ενοχή (όπως παραπέμπει ετυμολογικά ίσως - ίσως η λέξη Άθως, αλλά σίγουρα η λέξη Αθώος με το στερητικό Α+Θωή (όπου ετυμολογικά σημαίνει το στερητικό Α=χωρίς και η Θωή= ποινή = ενοχή, «χωρίς ενοχή»).

- Οι αρχαίοι Γεωγράφοι έχουν χαρτογραφήσει τη Χερσόνησο με αναφορές σε Πόλεις και λατρευτικούς χώρους. Οι επτά Πόλεις, ως οικιστικά πολίσματα, έφεραν τα ονόματα Σάνη, Θύσσοι, Κλεωναί, Δίον, Ολόφυξοι, Ακρωθόοι, Απολλωνία.

Ο Όμηρος μνημονεύει τον «Άθω υψηλόν». Οι Αρχαίοι Συγγραφείς κάνουν συγκεκριμένες αναφορές και παραλληλισμούς στην ιδιαιτερότητα και στην ιερότητα της Χερσονήσου.

- Οι ιστορικοί περιγράφουν τη διαχρονική εξέλιξη της Χερσονήσου από την Αρχαία Ελλάδα, τους Περσικούς Πολέμους, την κυριαρχία του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλέξανδρου, τους Ελληνιστικούς Χρόνους, την ακμή του Βυζαντίου, τη Μεταβυζαντινή εποχή, τη Ρωμαϊκή κυριαρχία, τις Σταυροφορίες, τις επιδρομές των Καταλανών, τις Εκκλησιαστικές έριδες του Χριστιανισμού, την Παλαιοιολόγια περίοδο, την Οθωμανική κυριαρχία, την Εθνικο-Απελευθερωτική Επανάσταση του 1821, την ένταξη του Αγίου Όρους στο Νεοελληνικό Κράτος και τη συμπόρευσή του με όλες τις συνακόλουθες εξελίξεις της Ελλάδας.
- Η φυσική συνέχεια με τη Χαλκιδική είναι διακεκομμένη από τον στενό Ισθμό (Διώρυγα) του Ξέρξη στον αυχένα της Χερσονήσου, συνδέοντας έτσι την περιοχή με τα ιστορικά ορόσημα των νικηφόρων για την Ελλάδα Περσικών Πολέμων. (*Εισβολή στον Ελληνικό Χώρο με τον Μαρδόνιο το 493 π.Χ. (... και το ναυαγισμένο Περσικό στόλο κατά τον περίπλου του Άθω....), με τον Ξέρξη το 480 π.Χ.*).

- Τεκμηριώνεται με ακρίβεια και σαφήνεια μέσα από αυτές τις περιγραφές και αναφορές, πως η απείρου κάλλους Χερσόνησος του Όρους, προβάλλει ως προνομιακός τόπος αρχετυπικών αναφορών, συνθέσεων, αντιπαραθέσεων, συγκρούσεων και συνδυασμών διαφορετικών μύθων, θρησκειών και θρησκευτικών λατρειών, φιλοσοφικών - πολιτισμικών ρευμάτων, ιστορικών γεγονότων - σταθμών στη διαδρομή πολλών χιλιετιών.

Η στρωματογραφία και το παλίμψηστο του Αγίου Όρους αποκαλύπτει αυτή την αλήθεια με την εγχάραξη και με την καταγραφή των αλληπαλλήλων αποτυπωμάτων υπαρκτών πολιτισμικών και θρησκευτικών κυμάτων μιας υπερ-τρισχιλιετούς διαχρονικής διαδρομής.

2. Ο πιστός και Θεόπνευστος πεζογράφος (... «παιζο-γράφος και παιζω-γράφος» κατά τη δική του ρήση....) Νικόλαος - Γαβριήλ Πεντζίκης στο εκπληκτικό Γεωγραφο-χαρτογραφικό Συναξάρι του για τη Βόρεια Ελλάδα, με την αξεπέραστη, «αιρετική» αλλά και συνθετική διαχρονική ποιητική γεωγραφική, πολιτισμική, θρησκευτική και ιστορική αφήγησή του, αναφέρεται στον Άθω και το Άγιον Όρος.

- Παραθέτω ορισμένα αποσπάσματά του:

«..... Ο Όμηρος μετά τα «ίπποπόλων θρηκών όρεα νιφόεντα» τοποθετεί τον Άθω.....».

«.... Πυραμίσ 2.000 μέτρων ύψους ό Άθως, πού σκέφτηκε ό μηχανικός Στασικράτης να μετατρέψει σε άγαλμα του Αλεξάνδρου και πολυπληθή Πολιτεία..... Μα ο βράχος της Προσευχής δεν ήταν προορισμένος για ανάδειξη των φυσικών ικανοτήτων του ανθρώπου.....».

«..... Στην εσχατιά του παλαιότερα είχε ναυαγήσει ο στόλος του υπερόπτη μονάρχη της Ασίας.

Ο εφήμερα ισχυρός άνθρωπος δεν μπόρεσε να κάμει άλλο, παρά να αποκόψει την υψάυχενη απόφυση της λατρείας του αιωνίου. Αλλά επί ματαίω, γιατί με τον καιρό η διώρυγα ξαναγέμισε.....».

«..... Οι κουρσάροι της Μπαρμπαριάς κυριάρχησαν στον Σιγγιτικό, μέχρι Αμουλιανή και Βουρβουρού με τις ευάριθμες νησίδες. Άμυνα κρατούσαν οι Καλόγηροι από τους πύργους των είκοσι Ιερών Μονών.....».

«..... Ανθρωπίνων αποτυχιών και ναυαγίων θησαύρισμα, ο Άθως συντηρεί μιαν άλλη εικόνα ζωής. Όπως την αισθάνονται τα παιδιά, που οι άγγελοι τα παραστέκουν....».

«..... Συν τω χρόνω, ολόκληρο το Άγιον Όρος κατέστη το κατ' εξοχήν περιβόλι της Δεσποίνης ημών Θεοτόκου....».

- Το γεωγραφο-χαρτογραφικό Συναξάρι του Ν.Γ.Πεντζίκη (ένα αποθησαύρισμα συμπυκνωμένων γνώσεων), που φέρει τον ευρηματικό τίτλο **«ΨΙΛΗ Ή ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΗ»** εμπεριέχει ως επιστέγασμα της σκέψης του, ως ακροτελεύτια παράγραφο του «Μικρού Βιβλίου» τα εξής λόγια:

«.... Ας μην παρασυρθούμε όμως, πέραν των καλλιγραφικών μας δυνατοτήτων, κοιτώντας τον χάρτη και χρησιμοποιώντας δια της μνήμης τα πράγματα που ξέρουμε και μαθαίνουμε, σαν χρωματικές και μουσικές αποχρώσεις, για να υποδηλώσομε με γράμματα, τον τόνο ή το πνεύμα της Βορείου Ελλάδας, που σαν ψιλή ή περισπωμένη επικάθεται στο υπόλοιπο ελλαδικό σώμα.....».

Αν αποκρυπτογραφήσει κανείς τον χάρτη της Βόρειας Ελλάδας και τον τίτλο του Μικρού Βιβλίου η «ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΗ» παραπέμπει στη στέψη του Ελλαδικού χώρου και η διαζευκτική «Ή ΨΙΛΗ» παραπέμπει στο άνοιγμα, στην εξερευνητική ματιά προς την Ανατολή. Δίκαια το αξιανάγνωστο, γλαφυρό και ιδιότυπο Συναξάρι έχει χαρακτηριστεί ως «.... πυκνότατο και ποιητικότατο οδοιπορικό Πεντζικίδικης μνήμης».

- Τέλος αξίζει να σχολιαστεί η επισήμανση του Ν.Γ.Πεντζίκη, που συνοψίζεται στη φράση **«.... Πυραμίδες 2.000 μέτρων ύψους ο Άθως, που σκέφτηκε ο μηχανικός Στασικράτης να μετατρέψει σε άγαλμα του Αλεξάνδρου και πολυπληθή Πολιτεία.... Μα ο βράχος της Προσευχής δεν ήταν προορισμένος για ανάδειξη των φυσικών ικανοτήτων των ανθρώπων...».**

Η επισήμανση αυτή αντιστοιχεί σε μια ιστορική καταγραφή με σύζευξη στο όνομα του Μεγα-Αλέξανδρου, του «Στασικράτη» και στο όρος «Άθως».

Ο Στασικράτης ως πρόσωπο και όνομα, ιστορικά πιστοποιείται και ταυτοποιείται με διαφορετικές παραλλαγές ως Δεινοκράτης ο Ρόδιος, ως Στασικράτης και ως Χειροκράτης έζησε και μεγαλούργησε ως αρχιτέκτονας, πολεοδόμος και εικαστικός στον 4ο αιώνα π.Χ..

Ο Στασικράτης - Δεινοκράτης θήτευσε ως έμπιστος Τεχνικός Σύμβουλος του

Μεγάλου Αλεξάνδρου με εξέχουσα και εμβληματική δράση, αφήνοντας τα δημιουργικά και μνημειώδη αποτυπώματά του στον πολεοδομικό σχεδιασμό της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου, στο ταφικό μνημείο (πυρά) του Ηφαιστίωνα στη Βαβυλώνα, στην ανοικοδόμηση του ναού της Αρτέμιδος στην Έφεσο (μετά την καταστροφική πυρπόλησή του από τον Ηρόστρατο).

- **Ο Στασικράτης - Δεινοκράτης - Χειροκράτης είχε προτείνει στο Μέγα-Αλέξανδρο** να λαξευτεί και να σμιλευτεί συμβολικά σε μια γιγαντιαία υπερφυσική κλίμακα, η ολόσωμη μορφή του στο όρος Άθως κρατώντας στο ένα χέρι του μια νέα Πόλη και στο άλλο χέρι μία πηγή - δεξαμενή με συνεχή ροή ύδατος.

Ο Μέγα - Αλέξανδρος απέρριψε την πρόταση μετά πολλών επαίνων γιατί η πρωτοφανής γιγαντιαία κλίμακα του έργου, αν και φιλοδοξούσε να χαρακτηριστεί ως το «όγδοο Θαύμα του Κόσμου», ξέφευγε από κάθε ανθρώπινο μέτρο και ισοδυναμούσε με ύβρι προς τους Θεούς. Η άρνηση τού Αλέξανδρου άφησε τον Άθω, με το γεωμορφολογικό και φυσικό, με το μυθολογικό, θρησκευτικό και πολιτισμικό οικοσύστημά του ανεπηρέαστο από κάθε ανθρώπινη ματαιόδοξη παρέμβαση, να δεσπόζει ως Όρος και τόπος απείρου κάλλους, μυθολογίας, πολιτισμού και ιστορίας, πίστης και προσευχής.

3. Το Άγιον Όρος αναντίλεκτα έχει χαρακτηριστεί ως «Οικολογικό Απόθεμα» και έχει ενταχθεί, σύμφωνα με το Πρόγραμμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.), ως Ειδικό Χωρικό Σύνολο στο Εθνικό Δίκτυο «Φύση 2000» και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστασίας «NATURA 2000».

Τα οικοσυστήματά του με τις κρίσιμες και εύθραυστες ισορροπίες τους καταγράφονται ως μοναδικά με πλούσια και ζωντανή Βιο-ποικιλότητα, που για αιώνες και χιλιετίες γεννιούνται, υπάρχουν, εμπλουτίζονται και αναγεννιούνται, χωρίς ανθρωπογενείς καταστροφικές παρεμβάσεις.

Πουθενά αλλού σε τόσο περιορισμένο γεωγραφικά χώρο δεν υπάρχει τέτοιο μωσαϊκό οικοσυστημάτων, με τόσο μεγάλο πλούτο Ειδών, με τέτοια Βιο-Ποικιλότητα.

- Το Οικολογικό Απόθεμα και το Φυσικό Περιβάλλον του Αγίου Όρους οφείλεται στη μεγάλη ποικιλία των γεωλογικών σχηματισμών και των πετρωμάτων, στη πολυσχιδή γεωμορφολογική διαμόρφωση, στο πολύμορφο τοπογραφικό ανάγλυφο, στην εναλλαγή πολλών κλιματικών τύπων. Η συνδυαστική κλιματική διασύνδεση της Ευρώπης, της Μεσογείου και της Ασίας, με κρίκο

την Ελλάδα δημιουργεί ένα «σπάνιο και ποικιλόμορφο μωσαϊκό τύπων βλάστησης», (από τους καθαρά μεσογειακούς μέχρι τους υπαλπικούς και αλπικούς τύπους) με μοναδική θαλερότητα και πληρότητα καθώς και μεγάλη ποικιλία ειδών χλωρίδας και πανίδας.

Σύμφωνα με τις περιγραφές, τις αναφορές και τις μελέτες των Επιστημόνων στα περίπου 350 τετραγωνικά χιλιόμετρα της συνολικής έκτασης του Αγίου Όρους έχει καταγραφεί η σπάνια χλωρίδα του με 1.450 είδη φυτών, 350 είδη μανιταριών, 50 διαφορετικοί τύποι φυτοκοινωνιών.

- Για να έχει κανείς ένα μέτρο συγκριτικής αντιστοιχίας αξίζει να αναφερθεί ότι ο πλούτος της Βιοποικιλότητας του Αγίου Όρους είναι ισοδύναμος με τη Βιοποικιλότητα μεγάλων Χωρών της Κεντρικής και της Βόρειας Ευρώπης.
- Το βασικό χαρακτηριστικό του Όρους είναι η πολύ μεγάλη βιοποικιλότητα ειδών. Από αυτά τα 37 είδη είναι τοπικά ενδημικά δηλαδή βρίσκονται μόνο στο Άγιον Όρος και περί τα 100 είδη είναι ευρύτερα ενδημικά της Ελλάδος, των Βαλκανίων, της Μεσογείου και προστατεύονται από Διεθνείς Συνθήκες.
- **Η πανίδα του Όρους** αποτελείται από ένα σχετικά μεγάλο αριθμό ζώων, μικρών και μεγάλων θηλαστικών, πτηνών, ερπετών και αμφιβίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε μια περιοχή η οποία δεν είναι υγροτοπική, έχουν καταμετρηθεί περί τα 105 είδη πτηνών, πολλά από τα οποία θεωρούνται σπάνια ή κινδυνεύοντα και προστατεύονται από Διεθνείς Συνθήκες.
- **Τα κρίσιμα Οικοσυστήματα με την ποικιλία τους και το φυσικό κάλλος των τοπίων, που συνιστούν «τη μαγεία του Όρους», «το ιερό δέος και το κλέος του Όρους», διαμορφώνονται από τον συνδυασμό του ανάγλυφου του εδάφους, των κλιματικών συνθηκών και των μορφών βλάστησης.**

Συμπληρωματικά εμφανίζονται μια σειρά ειδικών τοπίων, όπως οι απόκρημνες βραχώδεις ακτές, (ιδιαίτερα στο Νότιο μέρος της Χερσονήσου), τα ακρωτήρια, οι ωραιότατοι αμμώδεις μυχοί, οι όρμοι και οι αρσανάδες, οι οροσειρές του Άθω και του Αντι-Άθω με τα πετρώδη - βραχώδη τοπία των κορυφών τους, τα φαράγγια του Άθω και του Αντίθωνα, η σάρρα του Αγίου Νείλου, η «Έρημος» με το αφιλόξενο - άγριο τοπίο της και την κατάληξή της στο Ακρό-θων με την απόκρημνη, απόκοσμη, βραχώδη και σπηλαιώδη ακτογραμμή ως τόπος ακραίας εγκαταβίωσης των Ασκητών στα πρωτόγονα «κρεμαστά» κελιά τους, οι λόφοι, τα βουνά και οι μικροί κάμποι με μικρές καλλιέργειες ελιάς και αμπέλου, τα υπέροχα μονοπάτια με τις σειρές των αιωνόβιων δέντρων, των μοσχοβολιστών θάμνων αρωματικών φυτών και των βοτάνων, τα ρέματα, τα ρυάκια, οι καταρράκτες, οι πολλές βρύσες και οι αναβλύζουσες πηγές.

4. Ο αείμνηστος και για πάντα αξιοσέβαστος, καταξιωμένος και επιδραστικός Καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ο ακατάβλητος ερευνητής, ο σοφός Δάσκαλος, ο ταπεινός και πιστός προσκυνητής της Αθωνικής Πολιτείας Σπύρος Ντάφης, με την διεπιστημονική ερευνητική του Ομάδα, έχει αποτυπώσει, κατατάξει, αξιολογήσει και τεκμηριώσει όλα τα διαχρονικά στοιχεία για τα οικοσυστήματα, τη γεωμορφολογία, τους κλιματικούς τύπους και τη βιοποικιλότητα του Αγίου Όρους.

- Όλα τα ευρήματα της πολύμοχθης και εμπεριστατωμένης εργασίας τους συμπεριλαμβάνονται κατά θεματικές ενότητες στη μνημειώδη και ολοκληρωμένη «Έκδοση - Λεύκωμα» της Ιεράς Μονής Ξενοφώντος και του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ), που φέρει τον τίτλο: «ΦΥΣΗ και ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ στο ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ».

Αυτό το υλικό ενσωματώθηκε και προβλήθηκε με ξεχωριστό τρόπο στην Έκθεση «Θησαυροί του Αγίου Όρους» κατά τη διάρκεια της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης «Θεσσαλονίκη 1997».

Σε αυτή την έκδοση τεκμηριώνεται και προβάλλει το Άγιον Όρος και η Αθωνική Πολιτεία ως το διαχρονικό «Οικολογικό - Περιβαλλοντικό Απόθεμα» για την Ελλάδα, για την Ευρώπη, για την Οικουμένη.

5. Ο Χριστιανισμός στην Ορθόδοξη εκδοχή του ως Θρησκεία του «Ανθρώπινου Μέτρου αλλά και των Εσχάτων Ορίων», σύμφωνα με τις αρχές και τις αξίες, τους κανόνες και τα κηρύγματα, τους κώδικες και τα πρότυπά του, έχει εμπεδώσει συνδυαστικά την αρμονική συνύπαρξη και τη δημιουργική σχέση ανάμεσα στον Θεό-Δημιουργό, τον Άνθρωπο και τη

Φύση.

- Δεν είναι τυχαίο ότι ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος τόσο με τις Θέσεις του όσο και με τις διεθνείς πρωτοβουλίες και τις παρεμβάσεις του έχει θέσει την Ορθοδοξία στην πρώτη γραμμή των αναζητήσεων και των αγωνιών για το παρόν και το μέλλον του Πλανήτη με Ειρήνη, με συνεργασία των Λαών και διάλογο όλων των Θρησκειών, για το Περιβάλλον και την Κλιματική Αλλαγή, για την Αειφόρο Ισόρροπη και τη Δίκαιη Ανάπτυξη, για τα δικαιώματα, την ασφάλεια, την ελευθερία και την Ποιότητα Ζωής για όλους τους ανθρώπους σε κάθε Χώρα και σε κάθε Ήπειρο.

6. Το ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ και η ΑΘΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ως «Κιβωτός της Ορθοδοξίας» και ως «Πολιτισμικό - Οικολογικό Απόθεμα» έχει κατοχυρωθεί ως ένα αυθεντικό βιωματικό παράδειγμα, ως μια ενδιαφέρουσα και εμπεδωμένη πρόταση, ως ιερός Τόπος αναφοράς προσκυνήματος, περισυλλογής, αναζήτησης και έμπνευσης Ασκητών και Μοναχών αλλά και Στοχαστών, Θεολόγων, Φιλοσόφων, Ιστορικών, Αρχιτεκτόνων, Επιστημόνων, Λογοτεχνών, Συγγραφέων, Ποιητών, Μουσικών, Συνθετών, Τραγουδοποιών και Καλλιτεχνών (Ζωγράφων, Φωτογράφων, Σκηνοθετών...) κυρίως από τον Ελληνισμό αλλά και από άλλες χώρες.

- Στην Ελλάδα τη 10ετία του 1980 εμφανίστηκε το «Κίνημα των Νέο-Ορθόδοξων» «... το ούτως αποκληθέν, κυρίως από τους αντιπάλους του παρά από τους σηματοδότες του..» με σηματοδοτική αναφορά στο Άγιον Όρος.

Το Φιλοσοφικό - Θρησκευτικό - Ουμανιστικό Ρεύμα της «Νέο-Ορθοδοξίας» είχε ένα κοινό πλαίσιο συμπροσδιορισμού με πολλαπλούς κώδικες, αλλά δεν ήταν ποτέ ενιαίο, συνεκτικό, δογματικό και μονολιθικό. Αντιθέτως ήταν πάντα ένα ρεύμα, με ετερότητες και αντιθέσεις ανοικτό, ποικιλόμορφο, ετερόκλητο, α-δογματίστο και πολλές φορές ποικιλότροπο και αντιφατικό.

Το «Ρεύμα» αυτό διατύπωσε και κατέθεσε προβληματισμούς, ζωτικά ερωτήματα και θέσεις για τη διαχρονία της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού, για τη συνέχεια της Αρχαίας Ελλάδας στους Ελληνιστικούς, Βυζαντινούς και Μετα-Βυζαντινούς και νεότερους χρόνους, για μια αυθεντική ιδιοπροσωπεία της Ελλάδας και τη συνδυαστική σχέση της με τη Δύση και την «καθ' ημάς Ανατολή», για το περιεχόμενο, το νόημα και τις ιεραρχήσεις της ζωής των Ανθρώπων, για την προστασία του Περιβάλλοντος, την Αειφόρο Ανάπτυξη και την αξιοβίωτη ποιότητα ζωής, για τον Κοινοτισμό, την Ελευθερία, την Ισότητα και την Αδελφосύννη, για

την Κοινωνική Δικαιοσύνη, την κοινωνική χειραφέτηση και απελευθέρωση των Πολιτών, για τον αυτοπροσδιορισμό των ανθρώπων με όρους πίστης προς το Δημιουργό (... Επουράνιο Άλλον...), με όρους σεβασμού, ειρήνης και προστασίας προς το Άλλο (... τη φύση και τον πλανήτη...), με όρους βαθιάς αλληλεγγύης, ειρήνης και αγάπης προς τους Άλλους (... αγαπάτε αλλήλους ως εαυτόν...).

- Είχα την τύχη και την τιμή να διατηρώ φιλικές σχέσεις και να συμμετέχω σε έναν ανοιχτό και γόνιμο διάλογο (με δεδομένη πάντα την ιδεολογική μου αυτονομία και την πολιτική – κομματική ταυτότητά μου), με ορισμένους ανήσυχους Διανοούμενους – Στοχαστές, φωτισμένους Γέροντες και αφυπνισμένους Ιερωμένους, με τους αείμνηστους Φίλους μου τον Κωστή Μοσκώφ, τον Βασίλειο Γοντικάκη, τον Διονύση Σαββόπουλο, τον Γιώργο Εμ. Στεφανάκη, τον παπα-Γιώργη Πηρουνάκη, τον Τιμόθεο Λαγουδάκη, τον Πέτρο Μηλιαράκη, τον Γεώργιο Μουστάκη.

Αυτοί οι αείμνηστοι Φίλοι μου μαζί με άλλους εξέχοντες Θεολόγους και Φιλοσόφους (Στ.Ράμφος, Χρ.Γιανναράς, Ν.Γ.Πεντζίκης, Π.Νέλλας, Γ.Μεταλληνός, Κ.Ζουράρις), Γέροντες και Ιεράρχες, Επιστήμονες και Καλλιτέχνες, Δημοσιογράφους και Αρθρογράφους με τις παρεμβάσεις τους σε Εφημερίδες, σε Ειδικές Συνάξεις και Περιοδικά σηματοδοτούσαν το «Νέο-Ορθόδοξο Ρεύμα» με ευρύτατες, πλουραλιστικές και πολυδιάστατες προσεγγίσεις και θεματικές αναφορές.

- Ανακαλώ στη μνήμη μου τους Φιλοσοφικούς και Μεταφυσικούς διαλόγους και τις Συνάξεις μου, στη 10ετία του 1980 αλλά και μετά, με Πεφωτισμένες Ηγετικές Μορφές της Ορθοδοξίας, με τους αείμνηστους αφυπνισμένους στοχαστές Γέροντες της Μονής Σταυρονικήτα και Ιβήρων Βασίλειο Γοντικάκη, της Μονής Γρηγορίου Γεώργιο Καψάνη και τον αείμνηστο «Ιερό-Απόστολο των Εθνών» Αρχιεπίσκοπο Αλβανίας Αναστάσιο Γιαννουλάτο.

(... Για τους διαλόγους μου και τις σχέσεις μου με τον αείμνηστο Γέροντα Βασίλειο Γοντικάκη και τον αείμνηστο Φίλο μου Κωστή Μοσκώφ, αφιερώνω ως απότιση φόρου τιμής και μνήμης ένα ξεχωριστό κεφάλαιο...).

7. Για να αποτίσω φόρο τιμής και μνήμης προς αυτούς τους αείμνηστους Φίλους και συνομιλητές μου, θεωρώ χρέος μου να παραθέσω την ακροτελεύτια παράγραφο από την Εισήγησή μου στο Συνέδριο των Ευρωπαίων Σοσιαλιστών με θέμα «Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής. Η Σοσιαλιστική Πρόταση», στη Σκιάθο 1992.

«..... Τελειώνω την Εισήγησή μου από εδώ τη Σκιάθο, το νησί του Παπαδιαμάντη, με την έκκληση ενός Επιφανούς και Φωτισμένου Ιεράρχη, αν και κινδυνεύω να καταχωρηθώ στους «Νέο-Ορθόδοξους». Ο Μητροπολίτης Κισσάμου Ειρηναίος έχει

συμπυκνώνει μία συγκλονιστική αλήθεια σε λίγες μόνο λέξεις: «... Οι Οικολόγοι μας καλούν σε μετάνοια γιατί αμαρτήσαμε απέναντι στον Κόσμο μας και το Δημιουργό του».

Ο Μητροπολίτης Ειρηναίος (Γαλανάκης) για πολλές 10ετίες είχε αναγνωριστεί καθολικά ως κορυφαίο Πρόσωπο της Ορθόδοξης Εκκλησίας και της Κρήτης για το ριζοσπαστικό και ανεπανάληπτο πνευματικό, κοινωνικό, καινοτόμο και αναπτυξιακό του έργο. Δίκαια είχε χαρακτηριστεί από τον Κρητικό Λαό ως «Ειρηνικός Επαναστάτης» και «Ακούραστος Διάκονος», ως το παράδειγμα και το υπόδειγμα ενός Φωτισμένου Ιεράρχη.

- Με την αδιαμφισβήτητη διορατικότητά του και τη Θεία έμπνευσή του είχε δημιουργήσει και καθιερώσει την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, ως θεσμό διεθνούς εμβέλειας, ως τόπο συνάντησης, αναζήτησης και διαλόγου Φιλοσόφων, Θεολόγων, Επιστημόνων, Διανοούμενων και Πολιτικών με παγκόσμια εμβέλεια.

Η θεματολογία των Διεθνών Συνεδρίων ήταν ευρύτατη και αφορούσε κυρίως το διάλογο, την κατανόηση και τη συνεργασία των Θρησκειών και των Εκκλησιών, τον Αφοπλισμό και την Ειρήνη, τη συσχέτιση της Ορθοδοξίας και της Επιστήμης, της Ανάπτυξης με το Περιβάλλον.

Αντίστοιχες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί με μεγάλη επιτυχία από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Αθωνική Πολιτεία, αλλά στους δύσκολους καιρούς και τις πρωτόγνωρες προκλήσεις του εικοστού πρώτου αιώνα είναι αναγκαίο να κατοχυρωθούν θεσμικά με διεθνείς συμμετοχές και αναγνωρίσεις για να έχουν συνέχεια, κλιμάκωση, φιλόδοξους στόχους και θετικά αποτελέσματα.

Δ. ΟΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΑΘΩΣ Ι - ΑΘΩΣ ΙΙ - ΑΘΩΣ ΙΙΙ - ΑΘΩΣ + (plus)

1. Κατά περιόδους η Ελληνική Πολιτεία για την προστασία των Μονών του Αγίου Όρους είχε χρηματοδοτήσει ορισμένες συγκεκριμένες παρεμβάσεις συντήρησης. Φορέας μελέτης, σχεδιασμού και διαχείρισης των αναγκαίων έργων ήταν το Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ από την ίδρυσή του τον Σεπτέμβριο του 1981, νόμος 1198) σε συνεργασία με την Ιερά Κοινότητα και πάντα σύμφωνα με τη συνταγματική κατοχύρωσή της, με τη θεσμική αυτονομία της και τον Αυτοδιοικητικό καταστατικό της χάρτη.

Η προσπάθεια αυτή ήταν θετική αλλά ατελέσφορη. Όμως σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να αποσιωπάται ή να μηδενίζεται. Όλες αυτές οι υπαρκτές και χρήσιμες παρεμβάσεις μπορούν να αξιολογηθούν ως σημαντικές αλλά αναντίστοιχες με τα χρόνια προβλήματα και τις έκδηλες μεγάλες ανάγκες του Αγίου Όρους, είτε γιατί είχαν σημειακό χαρακτήρα είτε γιατί ήταν ασυνεχείς και μικρής κλίμακας, είτε γιατί οι διαθέσιμοι πόροι ήταν περιορισμένοι και εποχιακοί.

- **Κατά γενική ομολογία το 1994 έχει καταγραφεί και αναδειχτεί ως μία χρονιά οριακή και σημαδιακή, ως μία χρονιά σταθμός και ορόσημο στο μακράιωνο γίγνεσθαι του Αγίου Όρους και της Αθωνικής Πολιτείας.**

Το 1994 προβάλλει αδιαμφισβήτητα ως «σωτήριο έτος» με επίκεντρο το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) γιατί συνδέεται άρρηκτα με ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για το Άγιον Όρος. Ένα Πρόγραμμα με ενιαίο, συνεκτικό και ολοκληρωμένο σχεδιασμό, με κλιμακούμενη ιεράρχηση στόχων και χρονοδιαγράμματος, με εξελισσόμενη και αποτελεσματική υλοποίηση όλων των έργων, των παρεμβάσεων και των δράσεων.

2. Θεωρώ σκόπιμο και αναγκαίο, για λόγους ιστορικής καταγραφής, να καταθέσω πολύ συνοπτικά τη γνώση και την εμπειρία μου αναφερόμενος σε γεγονότα, σε συναντήσεις, σε χρονολογίες, σε πρόσωπα και αποφάσεις, που συσχετίζονται με τη διαμόρφωση, την υιοθέτηση και την εφαρμογή αυτού του Προγράμματος.

Αξίζει να εξιστορήσω πολύ συνοπτικά, ανατρέχοντας σε συγκεκριμένα στοιχεία από το αρχείο μου το ιστορικό, το χρονικό αυτού του πρωτόγνωρου και κρίσιμου Προγράμματος.

- Οι ουσιαστικές και συνεκτικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις μου για το

συμβολισμό και την αξία του Αγίου Όρους για την Ορθοδοξία, τον Ελληνισμό και τον Πολιτισμό ανάγονται χρονικά στη 10ετία του 1980. Εμπεριέχονται στους διαλόγους μου με τους αείμνηστους **Κωστή Μοσκώφ, Γιώργο Στεφανάκη, Διονύση Σαββόπουλο** και τους Γέροντες **Βασίλειο Γοντικάκη και Γεώργιο Καψάνη** και τον **Πέτρο Ευθυμίου**, ο οποίος διατηρούσε στενές σχέσεις με τον αξιοσέβαστο, δραστήριο, έγκυρο και πολύτιμο «Σύλλογο Φίλων του Αγίου Όρους».

Μέσα από το διάλογο και τις σχέσεις μου με αυτά τα Πρόσωπα είχα διαμορφώσει μία συνολική και εναργέστατη εικόνα για την κατάσταση, τα προβλήματα και τις ανάγκες του Αγίου Όρους.

- Στο τρίτο 10ήμερο του Οκτωβρίου 1993 προσδιορίστηκαν στο ΥΠΕΧΩΔΕ δύο συναντήσεις με τον «Σύλλογο Φίλων Αγίου Όρους», που εκπροσωπούσαν ο Πρόεδρος Βασίλειος Κέκης (Ιατρός), ο Αντιπρόεδρος Γεώργιος Βελής (Αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου), Κώστας Κούρτης (Ιατρός), με τη συμμετοχή του εμβληματικού και φλογερού Γέροντα της Μονής Ιβήρων Βασίλειου Γοντικάκη και του αδελφικού μου Φίλου Πέτρου Ευθυμίου (Δημοσιογράφος τότε και μετά Ευρωβουλευτής, Βουλευτής και Υπουργός του ΠΑΣΟΚ). Ο Πέτρος Ευθυμίου με τους πνευματικούς και οργανικούς δεσμούς του με το Άγιον Όρος, είχε καταλυτική συμβολή και κομβικό ρόλο στην προετοιμασία ενός αξιόπιστου διαλόγου για το «όλον εγχείρημα» και τη θετική έκβασή του.

Παράλληλα πολύτιμες ήταν οι συμβουλές για την «ανθρωπογεωγραφία» και τη θεσμική διάταξη της Αθωνικής Πολιτείας του **Αρίστου Κασμίρογλου** και του **Γιώργου Δαλακούρα** (Ευρωβουλευτής και Βουλευτής της ΝΔ), οι οποίοι ευτύχησαν μετά να έχουν μία μακρά, ευδόκιμη, θετική και καταξιωμένη θητεία ως Διοικητές του Αγίου Όρους. Επίσης καθοριστική και εξόχως δημιουργική συμμετοχή είχε η Σύμβουλός μου στο ΥΠΕΧΩΔΕ **Κυριακή Κατσάνου** (Αρχιτέκνων – Μηχανικός), ως υπεύθυνη και ταυτισμένη όλα τα χρόνια με το συντονισμό και την εξέλιξη των προγραμμάτων για την Αθωνική Πολιτεία.

- Οι συναντήσεις μας ήταν γόνιμες και παραγωγικές για την διαπίστωση «της παρούσας δύσκολης και οριακής κατάστασης του Αγίου Όρους συνολικά» αλλά κυρίως για την «απαιτούμενη ολοκληρωμένη σωστική παρέμβαση» της Ελληνικής Πολιτείας.

Εξουσιοδότησα όλους τους συνομιλητές μου να αναλάβουν την πρωτοβουλία ενημέρωσης των Συλλογικών Θεσμών της Αθωνικής Πολιτείας για το θετικό

ενδιαφέρον της Κυβέρνησης. Το επόμενο βήμα ήταν ο προσδιορισμός ξεχωριστών συναντήσεών μας στο ΥΠΕΧΩΔΕ με εκπροσώπους της Αθωνικής Πολιτείας και των Ιερών Μονών για ένα ουσιαστικό και αποτελεσματικό διάλογο με υπόσχεση ένα ολοκληρωμένο Πρόγραμμα παρέμβασης.

3. Μέσα από αυτές τις διεργασίες άνοιξαν διάπλατα για πρώτη φορά οι «πύλες» του ΥΠΕΧΩΔΕ στους «Μοναστές, Ασκητές και Στοχαστές» του Αγίου Όρους για έναν ανοιχτό, «κατακλυσμιαίο» ισότιμο, θεσμικό διάλογο και για μια γόνιμη θετική συνεργασία με την Ελληνική Πολιτεία, με το Ελληνικό Κράτος, με την Κυβέρνηση και τα Υπουργεία, μια συνεργασία με μεγάλες προσδοκίες και ευοίωνες προοπτικές.

Η Αθωνική Πολιτεία με τη συλλογική της εκπροσώπηση και όλες οι Ιερές Μονές κατέθεσαν τις περιγραφές και τις προτάσεις, τις Μελέτες και τα αιτήματά τους, **εκπέμποντας S.O.S.** για τη σωτηρία του Αγίου Όρους συνολικά και για την κάθε Μονή ξεχωριστά.

- **Τα «S.O.S.» του Αγίου Όρους (κατά τις δεκάδες συναντήσεις μας στο δίμηνο Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου το 1993) ήταν πολλαπλά, πολυσήμαντα και αδιαμφισβήτητα και συμπύκνωναν επιγραμματικά τις εξής επισημάνσεις και εκκλήσεις:**

«..... Ο Χρόνος κάθε μέρα σε όλους τους Ναούς και τους Λατρευτικούς χώρους, σε όλα τα Κτίρια, σε όλες τις υποδομές αφήνει τα σημάδια μιας εμφανέστατης εγκατάλειψης και μιας επαπειλούμενης σταδιακής κατάρρευσης....».

«..... Ο Χρόνος κάθε μέρα αφήνει τα σημάδια μιας αργόσυρτης και επικίνδυνης φθοράς όλων των Κειμηλίων, των Χειρόγραφων, των Βιβλίων, των Κωδίκων, των Εικόνων, των Τοιχογραφιών και όλων των Θρησκευτικών και Πολιτισμικών Θησαυρών.....».

«..... Χωρίς την ενδεδειγμένη συντήρηση, θωράκιση, αναστήλωση και ανακαίνιση των Ναών και των Κτιριακών συγκροτημάτων, χωρίς την απαιτούμενη διαφύλαξη, συντήρηση και προστασία των «Θησαυρών», χωρίς ριζικές και δραστικές παρεμβάσεις για τα πάντα, οι κίνδυνοι της καταστροφής είναι υπαρκτοί και σωρευτικοί με μοιραία αποτελέσματα.....».

«..... Η Χερσόνησος του Άθω με την επίζηλη γεωγραφική της θέση και τη γεωμορφολογία της, βρίσκεται διαρκώς εκτεθειμένη, πάντα ευάλωτη και απροστάτευτη, σε ακραία φυσικά φαινόμενα όπως οι σεισμοί με συχνές έντονες σηνοσειρές, οι πλημμύρες, οι πυρκαγιές, οι καταιγίδες, οι θαλασσοταραχές και οι τρικυμίες με «μανιασμένους Μαρδόνιους» κυματισμούς. Είναι επιτακτική ανάγκη να σχεδιαστούν σύγχρονες και ανθεκτικές υποδομές προστασίας.....».

«..... Η Ελληνική Πολιτεία έχει ιστορικό χρέος στο όνομα της Ορθοδοξίας και της Πολιτισμικής Κληρονομιάς, στο όνομα της Ελλάδας και του Ελληνισμού να αντιμετωπίσει ριζικά τα «εκρηκτικά» προβλήματα, με ένα σχέδιο ανατροπής της φθοράς και της εγκατάλειψης, με ένα σωστικό ολοκληρωμένο σχέδιο αποτροπής της νομοτελειακής κατάρρευσης με ριζικές λύσεις και προοπτική, ένα σχέδιο αντάξιο μιας χιλιόχρονης διαδρομής».

4. Οι Εκπρόσωποι του Αγίου Όρους και των Ιερών Μονών είχαν εκπληρώσει με σαφήνεια και αξιοπιστία το ιερό καθήκον τους, περιγράφοντας τα προβλήματα και την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, καταθέτοντας Μελέτες και Προτάσεις και εκπέμποντας τα «S.O.S.» του Όρους.

- Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) ως θεσμικός φορέας της Ελληνικής Πολιτείας όφειλε με σοβαρότητα, ευθύνη και διαφάνεια να δώσει πειστικές απαντήσεις και ουσιαστικές Λύσεις.
- Η «Επιτελική Επιτροπή Ειδικού Σκοπού και Ταχύτατης Δράσης» του ΥΠΕΧΩΔΕ βασισμένη στα SOS, στις Μελέτες, τις προτάσεις και τα συναφή αιτήματα των Φορέων της Αθωνικής Πολιτείας και των Ιερών Μονών με γόνιμο διάλογο και αποτελεσματική συνεργασία με ικανά και έμπειρα Στελέχη του ΚΕ.Δ.Α.Κ. και με ορισμένες επιτόπιες διερευνητικές επισκέψεις κατάφερε σε χρόνο ρεκόρ (.... 10 εβδομάδες περίπου....) στις αρχές Ιανουαρίου του 1994 να διαμορφώσει και να συναρθρώσει ένα καινοτόμο και ολοκληρωμένο Σχέδιο.

Ένα συνεκτικό και ιεραρχημένο Σχέδιο - Πρόγραμμα με στόχους, παρεμβάσεις και έργα, με χρονοδιάγραμμα (κατά φάσεις), με θεσμικές και διάφανες διαδικασίες με ασφαλιστικές δικλείδες για την έγκριση των Μελετών και τον έλεγχο της εξέλιξης και της χρηματοδότησης των Έργων, με συνολικές προσεγγίσεις για τους προβλεπόμενους προϋπολογισμούς και τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους.

Αυτό το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα αποτελούσε μία ουσιαστική και απόλυτη δέσμευση για να καλυφθεί το ανεκπλήρωτο ιστορικό χρέος της Ελληνικής

Πολιτείας προς την Αθωνική Πολιτεία συνολικά και προς τις 20 Ιερές Μονές ξεχωριστά, δίνοντας ριζικές και λυτρωτικές λύσεις στις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προοπτικές τους.

5. Το ΥΠΕΧΩΔΕ είχε πια, «ως ένα μικρό ανθρώπινο θαύμα», δύο επεξεργασμένες και ιεραρχημένες εναλλακτικές προτάσεις, συναρτημένες με την οικονομική συγκυρία και τις δυνατότητες χρηματοδότησης.

- Ως Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ είχα χρέος (στις αρχές Ιανουαρίου του 1994) να ενημερώσω με επιχειρήματα για την απόλυτη αναγκαιότητα, για την αυταπόδεικτη κρισιμότητα και για όλες τις πτυχές (Εθνικές, Θρησκευτικές, Πολιτισμικές και Περιβαλλοντικές) του πρωτόγνωρου Προγράμματος με τις δυνητικές δύο εναλλακτικές προτάσεις στους συναρμόδιους Υπουργούς (Πολιτισμού **Μελίνα Μερκούρη** και **Θάνο Μικρούτσικο**, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών **Γιώργο Γεννηματά** και **Γιώργο Ρωμαίο** και Βορείου Ελλάδας **Ντίνο Τριαρίδη**).

Όλοι έδειξαν ανυπόκριτα τον ενθουσιασμό τους για το πρωτόγνωρο Πρόγραμμα δηλώνοντας ένθερμα τη σύμφωνη γνώμη τους και την αμέριστη υποστήριξή τους.

Θυμάμαι το έκδηλο παράπονο της Μελίνας γιατί με το «άβατο» δεν μπορούσε να προσκυνήσει, να επισκεφθεί και να γνωρίσει το Άγιον Όρος καθώς και την οφειλόμενη επισήμανση και ειδική μνεία ως προς το ύψος και τη ροή της χρηματοδότησης του Γιώργου Γεννηματά και του Γιώργου Ρωμαίου με την προτροπή τους να συζητηθεί και να κατοχυρωθεί το Πρόγραμμα ως απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

6. Αμέσως μετά την ομόθυμη αποδοχή του Προγράμματος από τους Συναρμόδιους Υπουργούς επικοινωνήσα με τον Πρωθυπουργό Ανδρέα Γ. Παπανδρέου, με αίτημά μου μία μονοθεματική συνάντηση με τίτλο: «Άγιον Όρος : Ένα κατεπείγον κρίσιμο και μείζον ζήτημα για τον Ελληνισμό, την Ορθοδοξία και την Ελλάδα».

Αιφνιδιάστηκε και απόρησε με το παράδοξο θεματολόγιο και το κατεπείγον του αιτήματός μου και έχοντας μία έκδηλη περιέργεια, προσδιόρισε αμέσως τη συνάντηση για την επόμενη ημέρα στο Μέγαρο Μαξίμου.

- **Οφείλω για λόγους ιστορικούς, ανατρέχοντας (..... και πάλι) στο αρχείο μου, να καταθέσω συνοπτικά τη μαρτυρία μου, τους διαλόγους και το βίωμα μου γι' αυτή την ξεχωριστή και κρίσιμη συνάντησή μας.**

Με δέχτηκε όπως πάντα με την ίδια οικειότητα αλλά με μια διερευνητική ματιά και ένα αινιγματικό χαμόγελο με τις προκαταρκτικές φράσεις :

- *«..... Βλέπω έχεις έρθει προετοιμασμένος και αρματωμένος εάν κρίνω από τους φακέλους, τους χάρτες και τα φωτογραφικά άλμπουμ των Μονών. Αναμένω με ενδιαφέρον την εισήγησή σου, έχοντας αγωνία για την τύχη των προτάσεών σου.....».*
- *«..... Το θέμα μας είναι όντως μείζον και ζωτικής σημασίας..... Διαισθάνομαι ότι χρειαζόμαστε αρκετό διαθέσιμο χρόνο, γι' αυτό έχω κρατήσει ένα δώρο χωρίς διακοπές».*
- *«..... Έχω προετοιμαστεί για τη συζήτησή μας. Με ενδιαφέρει και με αφορά περισσότερο από όσο νομίζεις... Μην ξεχνάς ότι το επώνυμό μου παραπέμπει στην Ορθοδοξία και την Ιεροσύνη. Πολύτιμη κληρονομιά από το όνομα του παππού μου, ο οποίος ήταν ένας πιστός, αφοσιωμένος, προικισμένος Ιερέας (Παπα-Ανδρέας στο Καλέντζι Αχαΐας) με πνευματικές και φιλοσοφικές αναζητήσεις, με πλούσια κοινωνική δράση....».*
- *«..... Στο τέλος της συνάντησής μας θα φανεί ποιος από τους δύο μας θα εκπλαγεί περισσότερο με τις επιλογές μας και κυρίως με τις αποφάσεις μας....».*

Με αιφνιδίασε με την εισαγωγή του, που ήταν εμφανώς και σκόπιμα αμφίσημη και ασυνήθιστη. Ήταν όμως δηλωτική των υπερβατικών πολιτικών, πνευματικών και υπαρξιακών του αναζητήσεών του εκείνη την εποχή. Βεβαίως υπάρχει η εξήγηση για τις πολιτικές ιεραρχήσεις του και για την επιθυμία του να επιδιώκει ουσιαστικές συζητήσεις στρατηγικής και σχεδιασμού, έξω και πέρα από την τετριμμένη ατζέντα, την καθημερινότητα και τις χαμηλές πτήσεις της Πολιτικής.

Μετά την περιπέτεια της υγείας του αλλά και μετά την πολιτική και ηθική δικαίωσή του με τις αποφάσεις της Ελληνικής Δικαιοσύνης και με την εκλογική νίκη τον Οκτώβριο του 1993, είχε γυρίσει ως Ηγέτης και ως Πρωθυπουργός πιο στοχαστικός και πιο διορατικός, πιο φιλοσοφημένος και πιο οξυδερκής, πιο συναισθηματικός, γαλήνιος και ανθρώπινος και κυρίως πάντα ανοιχτός και πάντα ευαίσθητος για τις μείζονες προκλήσεις και για το μελλοντικό γίγνεσθαι της χώρας και της κοινωνίας μας.

7. Η εισήγησή μου ήταν αναλυτική κατανεμημένη σε 6 θεματικές ενότητες με συγκεκριμένα στοιχεία για τη μοναδικότητα, το συμβολισμό και τη διαχρονία του Αγίου Όρους. Παραθέτω πολύ συνοπτικά και επιγραμματικά τις διακριτές αναφορές μου μόνο για δύο και πολύ συνοπτικά για τις άλλες τέσσερις θεματικές ενότητες:

- στο Άγιον Όρος ως «Κιβωτό» Ορθοδοξίας, ως «Πολιτισμικό και Οικολογικό απόθεμα» για τον Χριστιανισμό και τον Ελληνισμό, για την Ελλάδα, την Ευρώπη και την Οικουμένη, με αιχμή την αναγνώριση και την κήρυξή του ως «Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς» σύμφωνα με την απόφαση της UNESCO το 1988,
- στο Άγιον Όρος ως τόπο Θρησκευτικής, Πολιτισμικής και Οικολογικής αναφοράς με υπαρκτά και ισχυρά Δίκτυα ακτινοβολίας και επιρροής στον Παν-Ορθόδοξο και Χριστιανικό χώρο, στον οικουμενικό Ελληνισμό και Φιλελληνισμό, στην Ευρώπη, στην Αμερική, στην Ασία, σε όλο τον Κόσμο.
- Οι άλλες τέσσερις Θεματικές Ενότητες είχαν εστιαστεί στη μεταιχμιακή γεωγραφική θέση της Ελλάδας, της Ορθοδοξίας με αιχμή το Άγιον Όρος ως σταυροδρόμι Λαών, Πολιτισμών, Θρησκειών, Ιστοριών και Ταυτοτήτων στην Ανατολή και τη Δύση, στο Βορρά και το Νότο και στη Μεσόγειο ως κρίκου τριών Ηπείρων Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, στη συσχέτιση του Αγίου Όρους με τη γεωθρησκευτική, γεωπολιτισμική και γεωπεριβαλλοντική αναφορά της Ελλάδας, στους θρησκευτικούς και πολιτισμικούς Θησαυρούς του Αγίου Όρους ως συμβολικός και ανεκτίμητος «Εθνικός Πόρος - Θησαυρός» και «Εθνικό Κεφάλαιο», στον κομβικό ρόλο του Αγίου Όρους στο Πανορθόδοξο Τόξο και την ακατάλυτη σχέση του με το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Ορθοδοξίας, με τη διαχρονία του Ελληνισμού με εστιασμό στη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή ιστορική περίοδο, και στη συγκρότηση του Νεοελληνικού Κράτους, στην καταλυτική συμβολή του Αγίου Όρους ως διαχρονική αναφορά στην «Ελληνικότητα» και στην αναζήτηση μιας διαχρονικής οικουμενικής ταυτότητας της σύγχρονης Ελλάδας και ως επίκεντρο Θρησκευτικής και Πολιτισμικής αναφοράς στις στοχαστικές διεργασίες των ανθρώπων των Γραμμάτων και της Τέχνης, με προεξάρχουσα τη «Γενιά του '30» και το σύγχρονο ρεύμα της «Νέο-Ορθοδοξίας

8. Κατά την αναλυτική περιγραφή αυτών των έξη Θεματικών Ενοτήτων προφανώς παρατηρούσε και κατανοούσε την εναγώνια προσπάθειά μου για την πειθώ των επιχειρημάτων μου.

- Σε κάποια στιγμή όμως με σταμάτησε με ευγένεια και χιούμορ

Λέγοντάς μου:

«..... Αναγνωρίζω και συμμερίζομαι το ιερό σου πάθος, όμως θα σε διακόψω για να πάρεις κάποιες ανάσες. Όντως, η προσέγγισή σου είναι ριζοσπαστική και συνδυαστική, αναλυτική και ολοκληρωμένη και συμφωνώ απόλυτα.

Όμως δεν είμαστε δύο Διανοούμενοι, δύο Θεολόγοι, που διαλέγονται θεωρητικά για ένα τόσο κρίσιμο θέμα. Είμαστε δύο Πολιτικοί, εσύ Υπουργός και εγώ Πρωθυπουργός μιας Κυβέρνησης, που οφείλει να καταλήξει σε επιλογές και σε αποφάσεις και να πείσει τους πάντες για την ορθότητά τους, ακόμα και τους πιο δύσπιστους Οικονομέτρες.....».

«.... Για να προχωρήσουμε εποικοδομητικά με δεδομένη τη συμφωνία μου θα διατυπώσω ενισχυτικά ορισμένες επισημάνσεις για να προεκτείνουμε τις σκέψεις και τους συλλογισμούς μας.

Όντως, πρέπει να βρούμε τρόπους για να οδηγηθούμε ως Κυβέρνηση σε επιλογές και σε αποφάσεις για το δέον γενέσθαι και κυρίως να βρεθούν οι απαιτούμενοι πόροι για να μπορούν αυτές να προωθηθούν και να γίνουν πραγματικότητα.....».

«.... Σύμφωνα με την εισήγησή σου μπορούμε να οδηγηθούμε σε ένα συμπέρασμα. Η Ελληνική Πολιτεία και το Ελληνικό Κράτος, ο Ελληνισμός και η Ελλάδα έχουν στα χέρια τους μία κληρονομιά ανεκτίμητης αξίας και απήχησης, η οποία χειμάζει και φυτοζωεί.

Σύμφωνα με τις περιγραφές σου κρατάμε στα χέρια μας ένα Γεωπολιτισμικό, Γεωθρησκευτικό, Γεωπεριβαλλοντικό «Απόθεμα - Θησαυρό» με μοναδικότητα και με αναφορά σε ενεργά Δίκτυα, που προβάλλει πάντα ως ένας αέναος και αναντικατάστατος «Εθνικός πόρος.....».

«..... Η συσχέτιση και κυρίως η σύντηξη των διαχρονικών εκφράσεων της πολιτισμικής ταυτότητας και της ιστορίας του Ελληνισμού με την Ορθοδοξία μπορεί να παρομοιαστεί σαν ένα αναξιοποίητο «πυρηνικό όπλο» με ειρηνική γόμωση, με ειρηνικό δυναμισμό και τεράστιο βεληνεκές».

«..... Αυτό το διεθνώς αναγνωρισμένο «Απόθεμα - Θησαυρός» με τα δυνητικά του Πανορθόδοξα - Χριστιανικά και Πολιτισμικά - Οικολογικά Οικουμενικά Δίκτυα μπορεί και πρέπει να αποτιμηθεί ως ανεξάντλητος πλούτος με ανεκτίμητη αξία, «ως ένα Συμβολικό και Άυλο Κεφάλαιο.

Αυτό το «Κεφάλαιο», αυτός ο «Εθνικός Πόρος» αποτελεί ένα απόλυτο προνόμιο, ένα αναντικατάστατο πλεονέκτημα για τη χώρα μας, που συγκριτικά δεν το διαθέτει άλλη χώρα.....».

«..... Οι Πολιτικοί και οι Οικονομολόγοι αξίζει να ξαναδιαβάσουμε με ανοιχτά μάτια και με γόνιμες σκέψεις, χωρίς δογματισμούς, παρωπίδες και ταμπού τόσο το «Κεφάλαιο» του Καρόλου Μαρξ όσο και τον «Πλούτο των Εθνών» και τη «Θεωρία των ηθικών συναισθημάτων» του Άνταμ Σμιθ.....».

«..... Είναι αναγκαίο να εμπλουτιστούν και να διευρυνθούν οι θεωρίες τους δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία, την αξία, την πρόσθετη αξία και κυρίως την υπεραξία του Συμβολικού και Άυλου Κεφαλαίου. Βεβαίως αυτό το Κεφάλαιο ως Εθνικό πόρο τον διαθέτουν ως κληρονομιά και προίκα μόνο Χώρες και Λαοί με μακραίωνες παραδόσεις και Μεγάλους Πολιτισμούς.....».

«..... Αυτό το Συμβολικό και Άυλο Κεφάλαιο εάν αξιοποιηθεί και προβληθεί δυναμικά θωρακίζει τη χώρα μας, γιατί μπορεί να συμβάλλει καταλυτικά, ουσιαστικά και πολλαπλασιαστικά στη Γεωστρατηγική επίδραση και στη Γεωπολιτική ισχύ της Ελλάδας και του Ελληνισμού, σε όλη την Ευρώπη, σε κάθε Ήπειρο και σε κάθε γωνιά του Πλανήτη.....».

9. Ενθαρρυσμένος και εμπυχωμένος από το βάθος και την τροπή της διαλογικής συζήτησης σε αυτή τη «συνάντηση εργασίας και αποφάσεων», παρουσίασα αναλυτικά με στοιχεία και επιχειρήματα τις δύο επεξεργασμένες και ιεραρχημένες εναλλακτικές προτάσεις με «δαμόκλεια σπάθη» τη δυσμενέστατη οικονομική συγκυρία και τις δυνατότητες χρηματοδότησης.

Πολύ συνοπτικά κατέθεσα τις δύο διακριτές προτάσεις με τις εξής περιγραφές:

Η πρώτη πρόταση ακολουθούσε την «πεπατημένη οδό» και είχε μία αντιστοιχία με την πολύχρονη προσπάθεια και εμπειρία του Κέντρου Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς από το 1981 - 1993.

Ήταν μία πρόταση συνηθισμένη, αλλά σαφέστατα βελτιωμένη με τους διαφοροποιημένους σχεδιασμούς, με διευρυμένες παρεμβάσεις και έργα, με εντατικούς ρυθμούς εκτέλεσης, με σημαντικά αυξημένα, πολλαπλάσια χρηματοδότηση, με δέσμευση 100δων Εκατομμυρίων Δραχμών.

Η δεύτερη πρόταση ήταν ασυνήθιστη, ριζοσπαστική και υπερβατική. Αφορούσε

ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό Πρόγραμμα (Μελετών, Παρεμβάσεων, Έργων και Δράσεων). Ένα Πρόγραμμα Ολικής ανασυγκρότησης και αναγέννησης, που κάλυπτε όλα τα SOS του Αγίου Όρους, όλες τις εκκλησίες και τις προτάσεις των Ιερών Μονών, που ανέτρεπε ριζικά την εγκατάλειψη και τη φθορά του χρόνου, που απέτρεπε τη νομοτελειακή κατάρρευση αυτής της μοναδικής κληρονομιάς με τους συμβολισμούς και τις αξίες της.

Αυτό το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για να είναι αξιόπιστο και εφικτό πρότασε ως προϋπόθεση τη δεσμευτική αναφορά σε απαιτούμενους οικονομικούς πόρους ύψους 10δων Δις Δραχμών.

Βεβαίως η εκταμίευση θα ήταν σταδιακή ανάλογα με την εξέλιξη του Προγράμματος κατά χρονικές φάσεις με βραχυπρόθεσμες – μεσοπρόθεσμες – μακροπρόθεσμες ροές χρηματοδότησης.

- **Η χρηματοδότηση θα ακολουθούσε ένα χρονοδιάγραμμα με ορίζοντα μιας 15ετίας με διακριτές αλλά αρθρωμένες χρονικές φάσεις του Ολοκληρωμένου Προγράμματος ως ΑΘΩΣ Ι, ΑΘΩΣ ΙΙ, ΑΘΩΣ ΙΙΙ.**

Η χρηματοδότηση θα μπορούσε να αντληθεί σε αυτή τη μακρά χρονική περίοδο τόσο από Εθνικούς πόρους όσο και από Ευρωπαϊκούς πόρους είτε με συνδυασμούς και συνέργειες αυτών.

10. «..... Μου επιτρέπεις να σε διακόψω για μία ακόμη φορά. Θέλω να σου απευθύνω τρεις λογικές ερωτήσεις.

Γιατί διατυπώνεις και περιγράφεις δύο εναλλακτικές προτάσεις;

..... Φαντάζομαι τις απαντήσεις σου, αλλά θέλω να τις ακούσω.....

..... Εσύ ως Εισηγητής ποιά πρόταση πιστεύεις, ποιά πρόταση επιθυμείς και υιοθετείς; Με ποιά πρόταση ταυτίζεσαι;».

Με τις ερωτήσεις του δεν αποσκοπούσε να με παγιδεύσει.

Σε κάθε περίπτωση δεν προσπάθησα να υπεκφύγω, άλλωστε θεσμικά δεν αποφάσιζα μόνος μου. Επιστράτευσα δύο σημαδιακές λέξεις «Ρεαλιστής» και «Αιθεροβάμων».

Ως ρεαλιστής, γνωρίζοντας τα δεδομένα της δυσμενέστατης και ασφυκτικής οικονομικής συγκυρίας, καταθέτω την πρώτη πρόταση ως περιορισμένη και εφικτή αλλά όχι ως επιθυμητή. Ως λύση έσχατης ανάγκης μοιάζει με μια συνταγή παρηγοριάς, με «ασπιρίνες» σε έναν πάσχοντα από τη φθορά του χρόνου ζωντανό οργανισμό, με «σταγόνες στον ωκεανό» που βελτιώνει οριακά την κατάσταση.

Όμως σε καμμία περίπτωση δεν την ανατρέπει και δεν αποτρέπει οριστικά τις απειλές μιας κατάρρευσης.

Ως «αιθεροβάμων», ταυτίζομαι με τη δεύτερη πρόταση, που προβάλλει ως απολύτως αναγκαία και επιθυμητή. Γιατί αλλάζει ριζικά την χρόνια προβληματική κατάσταση, γιατί είναι μία λύση υπερβατική και λυτρωτική, γιατί μόνον έτσι η Ελληνική Πολιτεία εκπληρώνει εις το ακέραιο το οφειλόμενο και επιβεβλημένο ιστορικό χρέος της προς την Αθωνική Πολιτεία.

- **«..... Η απάντησή σου είναι σαφέστατη. Πιστεύεις και υιοθετείς τη δεύτερη πρόταση. Συμφωνώ απολύτως. Κατά συνέπεια «δια της ατόπου» απορρίπτουμε την πρώτη πρόταση με τις «ασπιρίνες» και τις «σταγόνες στον ωκεανό.....».**

«.... Θέλω να ξέρεις ότι τα δικά μου κριτήρια δεν είναι μόνο αυτονόητα Εθνικά, Θρησκευτικά, Πολιτισμικά και Οικολογικά. Μπορεί να ηχεί παράδοξα αλλά είναι και οικονομικά. **Για έναν «αιρετικό Οικονομολόγο» η πίστη του** «στο συμβολικό και άυλο Κεφάλαιο», «στον Εθνικό Πόρο-Θησαυρό» φωτίζει τη σκέψη του και δείχνει το δρόμο για να βγουν οι Πολιτικοί έξω από τους λαβύρινθους της καταναγκαστικής υποταγής στην οικονομική συγκυρία.....».

«..... **Για το Άγιον Όρος η ρεαλιστική προσέγγιση** απαιτεί υψιπετείς επιλογές, σχεδιασμούς με τη μέγιστη υπέρβαση, αποφάσεις που ξεπερνούν το φαινομενικά και συγκυριακά αδύνατο.....».

«..... Σύμφωνα με τις Εισηγήσεις και τις προτάσεις σου, αλλά και με τις δικές μου προσεγγίσεις, οι επιλογές μας είναι μονοσήμαντες και οι αποφάσεις μας μονόδρομος..... (..... Βεβαίως θα ενημερώσουμε τα συναρμόδια Υπουργεία και κυρίως τους Υπουργούς Εθνικής Οικονομίας, τον Γιώργο Γεννηματά και τον Γιώργο Ρωμαίο, που άλλωστε έχουν εκφράσει τη συμφωνία τους και την υποστήριξή τους).

..... Για όλους τους λόγους αυτούς αναλαμβάνω με τη θεσμική μου ευθύνη ως Πρωθυπουργός εις το ακέραιο και εξ' ολοκλήρου αυτές τις δεσμεύσεις . Μην ανησυχείς για την εξεύρεση, τη διασφάλιση και τη διαρκή διάθεση των οικονομικών πόρων....».

«..... Άλλωστε γνωρίζεις πολύ καλά από την εμπειρία σου και τη συμμετοχή σου στα συλλογικά όργανα της Κυβέρνησης και κυρίως από την πολύχρονη συνεργασία μας, ότι η δέσμευση και η διαχείριση των οικονομικών πόρων (Εθνικών και Ευρωπαϊκών πόρων) για τέτοια Προγράμματα μείζονος Εθνικής σημασίας ακολουθούν οικονομικά και πολιτικά «τη μέθοδο και την τέχνη του Ακορντεόν». Αυτή η μέθοδος βασίζεται στη συνάρτηση του Χρόνου με τη Χρηματοδότηση. Όταν υπάρχει μεγάλη ροή οικονομικών πόρων πυκνώνεις το χρόνο και εντείνεις τους ρυθμούς των έργων στο πεδίο. Όταν περιορίζεται η ροή χρηματικών πόρων διαστέλλεις το χρόνο και μειώνεις τους ρυθμούς των έργων.

Όμως σε κάθε περίπτωση το Πρόγραμμα δεν αναστέλλεται ποτέ και πολύ περισσότερο δεν ακυρώνεται ποτέ.....».

11. «..... Νοιώθω μία ιδιαίτερη χαρά αφού συμφωνούμε απολύτως και αφού υιοθετούμε και ταυτιζόμαστε με τη Δεύτερη Πρόταση, με τη μέγιστη υπέρβαση για την αναγκαιότητα και χρησιμότητα του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Άθως Ι, Άθως ΙΙ, Άθως ΙΙΙ με τον χρονικό ορίζοντα 15ετίας, που αντιστοιχούν για τα τρία επόμενα 5ετή Κυβερνητικά Προγράμματα, εκφράζω τη συμπαράταξή μου με 3 Προτροπές - Συμβουλές.....».

«..... Η Πρώτη Προτροπή - Συμβουλή αφορά το όνομα και τη χρονική διάρκεια του Προγράμματος. Η λέξη «Ολοκληρωμένο» και ο προσδιορισμός του χρόνου «σε μια 15ετία» παραπέμπει σε συνηθισμένους Κυβερνητικούς σχεδιασμούς και εξαγγελίες και σε πεπερασμένους στόχους. Αν θέλουμε να δώσουμε μεγαλύτερη αξιοπιστία στις δεσμεύσεις μας πρέπει να διαφοροποιήσουμε και το Όνομα και το Χρόνο.

Να αντικαταστήσουμε τη λέξη «Ολοκληρωμένο» με τη λέξη «Ολιστικό». Η πρώτη λέξη συνδέεται με στόχους προσδιορισμένους για ενάριθμα έργα. Η λέξη «Ολιστικό» συμπεριλαμβάνει όλες τις ανάγκες, όλα τα προβλήματα, όλα τα SOS των Ιερών Μονών με τις συνακόλουθες δράσεις και λύσεις.

Επίσης ο Χρόνος των δεσμεύσεων τής Ελληνικής Πολιτείας σε μια 15ετία έχει μία ημερομηνία λήξης. Άρα στις αναφορές ΑΘΩΣ Ι, ΑΘΩΣ ΙΙ, ΑΘΩΣ ΙΙΙ οφείλουμε να προσθέσουμε ως τέταρτη αναφορά το ΑΘΩΣ + (

plus).

Αυτό σημαίνει ότι το «Ολιστικό Πρόγραμμα» είναι αέναο, αρχίζει, εξελίσσεται κατά φάσεις και κλιμακώνεται στο διηνεκές, έχει διαχρονική συνέχεια και κλιμάκωση χωρίς τέλος.....».

«..... Η Δεύτερη Προτροπή - Συμβουλή αφορά το ΥΠΕΧΩΔΕ και εσένα προσωπικά για την ευθύνη σας για τους σχεδιασμούς σας και τις δράσεις σας.

Το «Ολιστικό Πρόγραμμα» οφείλει να έχει δυναμική εκκίνηση, κεκτημένη ταχύτητα και να δημιουργεί μία τετελεσμένη κατάσταση με γεγονότα, είτε ως προς τις προσδοκίες, είτε ως προς τις παρεμβάσεις και τα έργα στο πεδίο του Αγίου Όρους. Αν συμβεί αυτό δεν θα μπορεί κανένας Υπουργός, καμμία Κυβέρνηση και κανείς Πρωθυπουργός, να μπει στον πειρασμό να αθετήσει και να ανακόψει το Ολιστικό σωτήριο Πρόγραμμα για το Άγιον Όρος.....».

«..... Η Τρίτη Προτροπή - Συμβουλή τόσο το ΥΠΕΧΩΔΕ όσο και εσύ προσωπικά ως εκπρόσωπος της Ελληνικής Πολιτείας να δείξετε απόλυτο σεβασμό και ευαισθησία στο Ειδικό Αυτοδιοικητικό STATUS της Αθωνικής Πολιτείας. Η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη είναι λυδία λίθος για την απαιτούμενη γόνιμη συνεργασία ανάμεσα στην Ελληνική Πολιτεία και την Αθωνική Πολιτεία.....».

(..... Οι παρεμβάσεις του Ανδρέα Παπανδρέου στο διάλογό μας είχαν συνέχεια με προεκτάσεις στο Βυζάντιο, στο Άγιον Όρος, στην Αναγέννηση της Ευρώπης, στη «Γενιά του '30», στον Ελληνοκεντρισμό και την Ελληνικότητα, στον «Ελληνικό Ελληνισμό» του Σεφέρη, καθώς και σε άλλα θέματα....).

12. Με αυτή τη μαρτυρία και με αυτό το βίωμά μου, αναπαριστώντας μετά λόγου γνώσεως και εμπειρίας, το ιστορικό και το χρονικό των συμβάντων, θέλω να καταθέσω μία αδιαμφισβήτητη αλήθεια για να αποτίσω φόρο τιμής και μνήμης στον αείμνηστο Ανδρέα Παπανδρέου.

Είναι σαφές και αδιαμφισβήτητο ότι το Ολιστικό Πρόγραμμα ΑΘΩΣ Ι , ΑΘΩΣ ΙΙ, ΑΘΩΣ ΙΙΙ, ΑΘΩΣ + (plus) φέρει την προσωπική σφραγίδα του και το συλλογικό αποτύπωμα των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ (1994 - 1996 με Πρωθυπουργό τον Ανδρέα Παπανδρέου και στη συνέχεια με Πρωθυπουργό τον Κώστα Σημίτη 1996 - 2004).

Είχα την τύχη, την τιμή και την ευθύνη να εκπροσωπήσω ως Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ), την Ελληνική Πολιτεία και τις Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ για μία μακρά και

κρίσιμη χρονική περίοδο (1993 - 2002).

- Από αυτή τη θεσμική μου Θέση είχα τη δυνατότητα και την υποχρέωση με καθοριστική και καταλυτική συμμετοχή να διαμορφωθεί με αυτοτελή ταυτότητα, να προωθηθεί και να υλοποιηθεί με όρους δυναμικής εκκίνησης, εξέλιξης και ολοκλήρωσης το πρωτόγνωρο «Ολιστικό Πρόγραμμα Ανασυγκρότησης και Αναγέννησης του Αγίου Όρους με τις 4 εκφάνσεις και χρονικές προεκτάσεις του, «Άθως I, Άθως II, Άθως III, Άθως + (plus)».

Είχα την τύχη, την τιμή και την ευθύνη να συμβάλλω αποφασιστικά για να κατοχυρωθεί διττά το «Ολιστικό Πρόγραμμα» με την υπογραφή Προγραμματικής Δεσμευτικής Σύμβασης τόσο ως αδιαμφισβήτητο κεκτημένο για την Αθωνική Πολιτεία όσο και ως διαχρονική δεσμευτική υποχρέωση της Ελληνικής Πολιτείας.

- Αυτό το ζωτικής σημασίας Πρόγραμμα αφορούσε συνολικά τη Χερσόνησο του Άθω και το Άγιον Όρος, αφορούσε τις 20 Ιερές Μονές, τις 12 Σκήτες και τα 500 Εξαρτήματά τους, χωρίς αποκλεισμούς και διαχωρισμούς, δίχως επιλεκτικές και άδικες ιεραρχήσεις. Περιλάμβανε Μελέτες, Σχεδιασμούς, Παρεμβάσεις, Δράσεις και Έργα με τις εξής συνοπτικές ενδεικτικές αναφορές:

(α.) Αντισεισμικές και δομικές θωρακίσεις των Ναών, των Λατρευτικών Χώρων και των Κτιρίων διαμονής, διακονημάτων και φιλοξενίας,

(β.) Εκτεταμένες συντηρήσεις, υποδειγματικές αναστηλώσεις και ανακαινίσεις όλων των Ιερών Μονών και των Κτιριακών συγκροτημάτων τους,

(γ.) Παρεμβάσεις και ειδικές δράσεις συντήρησης, προστασίας και ανάδειξης των θρησκευτικών Κειμηλίων και των πολιτισμικών «Θησαυρών»,

(δ.) Προληπτικές προστατευτικές υποδομές από φυσικές καταστροφές, πλημμύρες, τρικυμίες, κεραυνούς, έντονους κυματισμούς,

(ε.) Υποδομές αντιπυρικών ζωνών και δίκτυα πυρασφάλειας, υποδομές δίκτυα και δράσεις προστασίας και ανάδειξης της Οικολογικής Ισορροπίας, της Βιοποικιλότητας και του τοπίου άπειρου φυσικού κάλλους,

(στ.) Υποδομές και δίκτυα ενέργειας, υποδομές μεταφορών, επικοινωνίας και συγκοινωνίας,

(η.) Υποδομές και δίκτυα ύδρευσης και διαχείρισης των απορριμμάτων, γιατί στο Άγιον Όρος φιλοξενούνται κάθε χρόνο 350 χιλιάδες προσκυνητές, επισκέπτες και περιηγητές.

(θ.) Όλες οι Μελέτες, οι Παρεμβάσεις και τα Έργα είχαν αξιολόγηση με αντικειμενικά κριτήρια με χρονοδιάγραμμα, με συνέχεια και συνέπεια πραγμάτωσης, με επιστημονική επίβλεψη, με Διαφανείς διαδικασίες και συστηματικούς ελέγχους, με υπαρκτούς και δεσμευμένους πόρους, με απρόσκοπτη ροή χρηματοδότησης.

13. Είναι σαφές και αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι αυτό το «σωτήριο» πολυσχιδές και πρωτόγνωρο Πρόγραμμα για το Άγιον Όρος σχεδιάστηκε, άρχισε, εξελίχθηκε, κλιμακώθηκε και δυναμικά ολοκληρώνεται μέσα σε συνθήκες διαλόγου και αμοιβαίων σχέσεων αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης ανάμεσα στους εκπροσώπους της Ελληνικής και της Αθωνικής Πολιτείας.

Το στέρεο θεμέλιο αυτών των σχέσεων ήταν ο απόλυτος σεβασμός τόσο στο ιδιαίτερο και συνταγματικά κατοχυρωμένο STATUS, όσο και στον Αυτοδιοικητικό Καταστατικό Χάρτη και στους Αυτόνομους Θεσμούς λειτουργίας του Αγίου όρους.

- Αξίζει να θυμίσω, με έμφαση και θετική αναφορά, ότι το «Ολιστικό Πρόγραμμα» με την καθολική αναγνώρισή του και με την εμβέλειά του κατοχυρώθηκε ως Πυξίδα πλεύσης, ως Υποθήκη συνέχειας για όλες τις μετέπειτα από το 2004 Κυβερνήσεις.**

Το Πρόγραμμα συνεχίστηκε με Κυβέρνηση Ν.Δ. και Πρωθυπουργό τον Κώστα Καραμανλή (2004 - 2009), με Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και Πρωθυπουργό τον Γιώργο Παπανδρέου (2009 - 2012), με Κυβέρνηση Συνεργασίας και Πρωθυπουργό τον Αντώνη Σαμαρά (2012 - 2015), με Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ και Πρωθυπουργό τον Αλέξη Τσίπρα (2015 - 2019), με Κυβέρνηση Ν.Δ. και Πρωθυπουργό τον Κυριάκο Μητσοτάκη (2019 - 2026).

- «ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ» το «Ολιστικό Πρόγραμμα» ΑΘΩΣ Ι, ΑΘΩΣ ΙΙ, ΑΘΩΣ ΙΙΙ , ΑΘΩΣ + (plus) για την ανασυγκρότηση, την επαναθεμελίωση και την αναγέννηση του Αγίου Όρους, που σύμφωνα με την προφητική πρόβλεψη και την ισχύουσα ρήση ενός εμβληματικού, αξιοσέβαστου και σοφού Γέροντα το Πρόγραμμα αυτό ως Θεόσταλτο δώρο**

ισοδυναμεί

**«..... με το φιλί της ζωής και της ακμής της Αθωνικής Πολιτείας
και των Ιερών Μονών για την επόμενη χιλιετία».**